

EL SUBSÒL DE LA CIUTAT

Antics subterranis de Vilanova i la Geltrú

TFG. Grau en Estudis d'Arquitectura

Eira Pascual i Ferrusola

e-portfoli: <https://eirapf.wixsite.com/eirapascual>

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona

Tutor : Erik Soles Brull

Tribunal : Zaida Muxí Martínez (Presidenta)

Carles Crosas Armengol

Marta Domènech Rodríguez

Convocatoria ordinaria 9 de juliol del 2020

Resum

A la ciutat de Vilanova i la Geltrú existeixen una sèrie d'antigues construccions subterrànies, de les quals no existeix molta informació. Sobre aquestes construccions del subsòl de la ciutat hi ha diferents hipòtesis, entre les quals es destaquen els refugis de conflictes armats, els túnels d'escapada, les fresqueres i concretament els refugis de la guerra civil espanyola. També es diu que entre aquests túnels existeix una connexió que recorre gran part del subsòl de la ciutat.

El treball s'elabora a partir de la documentació obtinguda per historiadors de la ciutat, que han mostrat un gran interès per aquest tema tan nombrat i tan poc conegut a la vegada.

La informació existent sobre aquest tema és dispersa i els plànols existents no han estat mai posats en un context comú; no existeix un plànol dels soterranis situats al subsòl de la ciutat.

En aquest treball es recopila la informació existent i es realitza un nou plànol del subsòl de la ciutat que conté tots els soterranis de Vilanova i la Geltrú, que posa en valor aquestes construccions subterrànies. Amb aquest plànol es pretén posar una capa més sobre la ciutat, fins ara oblidada.

Per reivindicar aquest patrimoni ocult, a partir del plànol que he elaborat del subsòl de Vilanova i la Geltrú, es relaciona la part sota rasant de la ciutat amb la superfície, per tal de crear uns vincles entre el sobre i el sota de la ciutat. Amb aquests vincles es detecten diferents punts de la ciutat, a partir d'aquests, es proposa crear uns recorreguts per la ciutat, que permetin descobrir el patrimoni del subsòl i conèixer la història de Vilanova i la Geltrú. A més a més es proposa la rehabilitació d'algunes d'aquestes construccions per tal de recuperar patrimoni.

Sumari

INTRODUCCIÓ	4
CAPÍTOLS	
1 . ANTICS SOTERRANIS DE VILANOVA I LA GELTRÚ	5
1.1 La llegenda	6
1.2 Característiques Generals	6
1.3 Usos dels subterranis	7
1.4 Antiguitat	7
1.5 Distribució geogràfica	7
1.6 Situació dels subterranis	7
2 . ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ	8
2.1 Descripció general	8
2.2 Mètode de treball	9
2.3 Recompte de soterranis	10
3 . CLASSIFICACIÓ, COMPARACIÓ I RELACIÓ DELS SOTERRANIS	18
3.1 Morfologia	18
3.2 Dimensions	18
3.3 Situació	19
3.4 Vinculació del subsòl amb el sobre rasant	19
4 . EL CREIXEMENT DE LA CIUTAT	20
CONCLUSIONS	22
BIBLIOGRAFIA	23
ANNEXES	
Annex A. Catàleg dels soterranis de Vilanova i la Geltrú	25
Annex B. Plànols	48

Introducció

Gairebé tots els vilanovins i vilanovines hem sentit a parlar algun cop dels túnels subterranis de la nostra ciutat. Des de l'escola pràcticament, en coneixem l'existència, però sempre pensant-ho en forma de mite o llegenda.

A Vilanova i la Geltrú hi ha molts túnels subterranis documentats, que han sigut i són estudiats per investigadors que es centren en aquest tema. Avui en dia, la majoria d'aquestes construccions són inaccessibles degut al seu mal estat de conservació, però en alguns encara podem trobar-hi els antics accessos. Els usos d'aquests espais no es coneixen amb certesa, però els experts han fet diverses hipòtesis.

Actualment hi ha comptabilitzats 70 túnels subterranis arreu de Vilanova i la Geltrú, entre els quals, podem categoritzar com a fresqueres, túnels d'escapada, refugis de guerra i refugis antiaeris de la guerra civil espanyola, entre d'altres. Segons la seva categorització ja es pot veure que pertanyen a èpoques diferents, tot i que no estan ben definides.

Aquestes incògnites, són els principals motius pels quals m'interessa investigar sobre aquest tema de la meua ciutat. Durant la carrera no he tingut l'oportunitat de tractar Vilanova i la Geltrú des del punt de vista de l'arquitectura, és per això que m'agradaria fer-ho ara, des de la investigació d'aquest interrogant del qual he sentit a parlar tants cops, però mai amb cap certesa.

Així doncs, després d'informar-me i documentar-me, he vist l'escassa informació que existeix sobre els túnels o soterranis de Vilanova i la Geltrú, ja que encara avui en dia se'n segueixen descobrint de nous quan es realitzen noves edificacions i queden al descobert aquestes construccions.

L'objectiu del treball és posar en valor el patrimoni del subsòl, realitzant un plànol que contingui la informació dels subterranis de la ciutat, inexistent a dia d'avui, relacionant la Vilanova subterrània amb la superficial, utilitzant els documents existents que tracten del tema, com per exemple, inventaris de les situacions de les portes que donaven accés a aquests soterranis, plànols dels refugis antiaeris de la guerra civil espanyola, i inclús alguna cartografia d'aquests subterranis.

Per reivindicar aquest patrimoni ocult es pretén vincular la ciutat subterrània amb la ciutat sobre rasant, analitzant la ciutat de la superfície en funció de la ciutat sota rasat.

El procés serà a l'invers que el corrent. Primer analitzaré el subsòl, com si analitzés el teixit urbà, i després procediré a relacionar la Vilanova inferior amb la superior.

Aquest mètode em permetrà aportar conclusions pròpies i comparar-les amb les dels experts, aportant així un altre punt de vista, que serà el que em permeti valorar i reivindicar l'existència d'aquestes construccions oblidades.

Em prenc aquest treball com una manera de tancar el grau d'estudi, coneixent i aprofundint sobre la meua ciutat, tant la que es troba en superfície com la subterrània.

Capítol 1 ANTICS SOTERRANIS DE VILANOVA I LA GELTRÚ

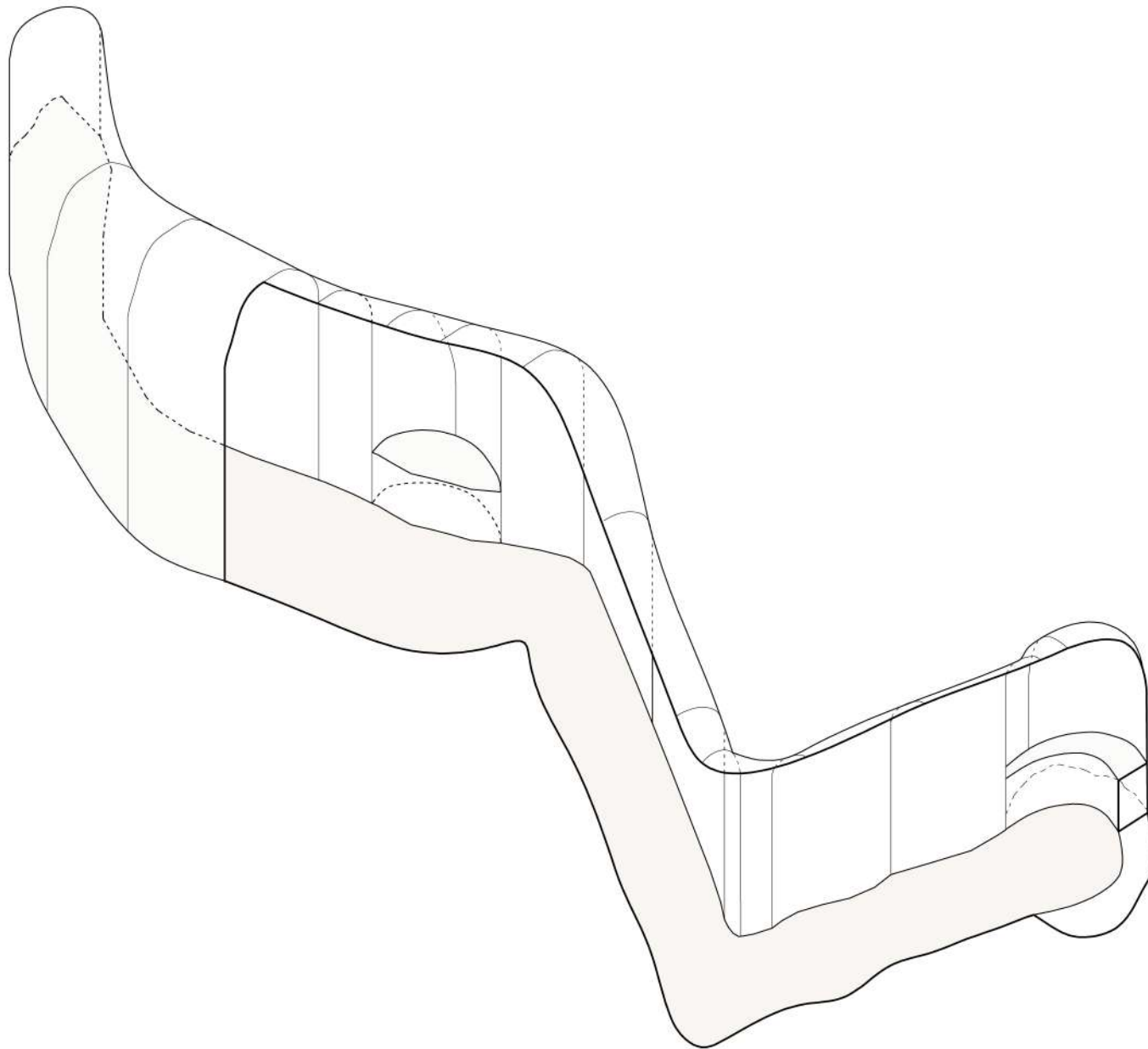

Fig. 1: Axonàmtrica de la construcció subterrània del carrer Bonaire, 16
Font: Elaboració pròpia

Des de sempre s'ha parlat de l'existència de nombrosos soterranis i túnels al subsòl. Aquest fet es coneix majoritàriament com a mite o llegenda de la ciutat. Alguns experts, estudiosos de la història de Vilanova i la Geltrú, han realitzat estudis sobre el tema, recorrent algunes de les interioritats de la ciutat. Cal remarcar que la majoria d'aquests túnels i soterranis es coneixen per referències més o menys explícites, o fins i tot d'hipòtesis.

Aquest tema conegut pels vilanovins i vilanovines, ha estat motiu de premsa als diaris i setmanaris des de l'any 1968. Al butlletí E.A. Talaia del juny de 1968, Joan Virella i Bloda parla de les característiques i usos d'aquests subterranis, i en desmenteix les llegendes. Explica també que fins a la data s'havien localitzat 20 subterranis.

Uns anys més tard, el 30 de març de 1974 al setmanari "Villanueva y Geltrú" es publica un article titulat "10 años de arqueología Vilanovesa" que parla de l'exposició que es va realitzar al Museu Biblioteca Víctor Balaguer, amb motiu del 700 aniversari de la Carta Poble del rei Jaume I. En l'exposició es feia un recull del material recopilat des del 1961 al 1974, on entre altres temes, es tractaven les "galerías subterráneas". Joan Bellmunt, l'autor de l'article i estudiós dels túnels de la ciutat, explica que encara no s'han pogut determinar els usos d'aquests espais. En aquesta exposició es presenten els subterranis situats vora el Castell de la Geltrú, el carrer dels Arengaders, carrer de les Premses, carrer Major núm.26 i 36, pujada d'en Cinto, 1, i plaça Major, 3.

El següent article és publicat al 1983, al diari de Vilanova, amb el títol "Redescobrim la Vilanova subterrània. Per sota la ciutat". En aquest article s'explica com un grup de joves de la ciutat, a través d'un casal d'estiu de tres dies, fan diversos recorreguts pels túnels coneguts fins al moment. S'hi organitzen visites en les quals participen unes 800 persones. El nombre de túnels coneguts fins al moment són 50 i es permet la visita a dos d'ells: el primer situat al carrer Santa Anna i el segon al carrer Bonaire. En aquest article també es comença a parlar del tipus de túnel i d'una

possible classificació segons els usos d'aquestes construccions.

Els últims articles, més recents daten del 2001 i 2006, també al diari de Vilanova. El primer article porta com a títol "Vilanova compta amb 64 soterranis situats a cases particulars i sis refugis de la Guerra Civil". En aquesta notícia, Xavier Virella fa referència a la llegenda, però explica que fins al moment no s'ha trobat cap soterrani que connecti una casa amb una altra. Explica que els túnels més antics daten del 1500, que els més recents daten del 1936 i que presenten característiques diferents entre ells.

L'últim article publicat avui en dia, al mateix diari amb data 2006, "Viatge al temps dels caputxins", relata la història de la presència de l'orde dels caputxins a Vilanova, d'una durada de gairebé dos segles.

És ben present aquest tema enigmàtic i misteriós, que desperta curiositat entre els historiadors i els habitants de la ciutat, del qual existeixen llegendes ben conegudes entre la població.

Capítol 1

ANTICS SOTERRANIS DE VILANOVA I LA GELTRÚ

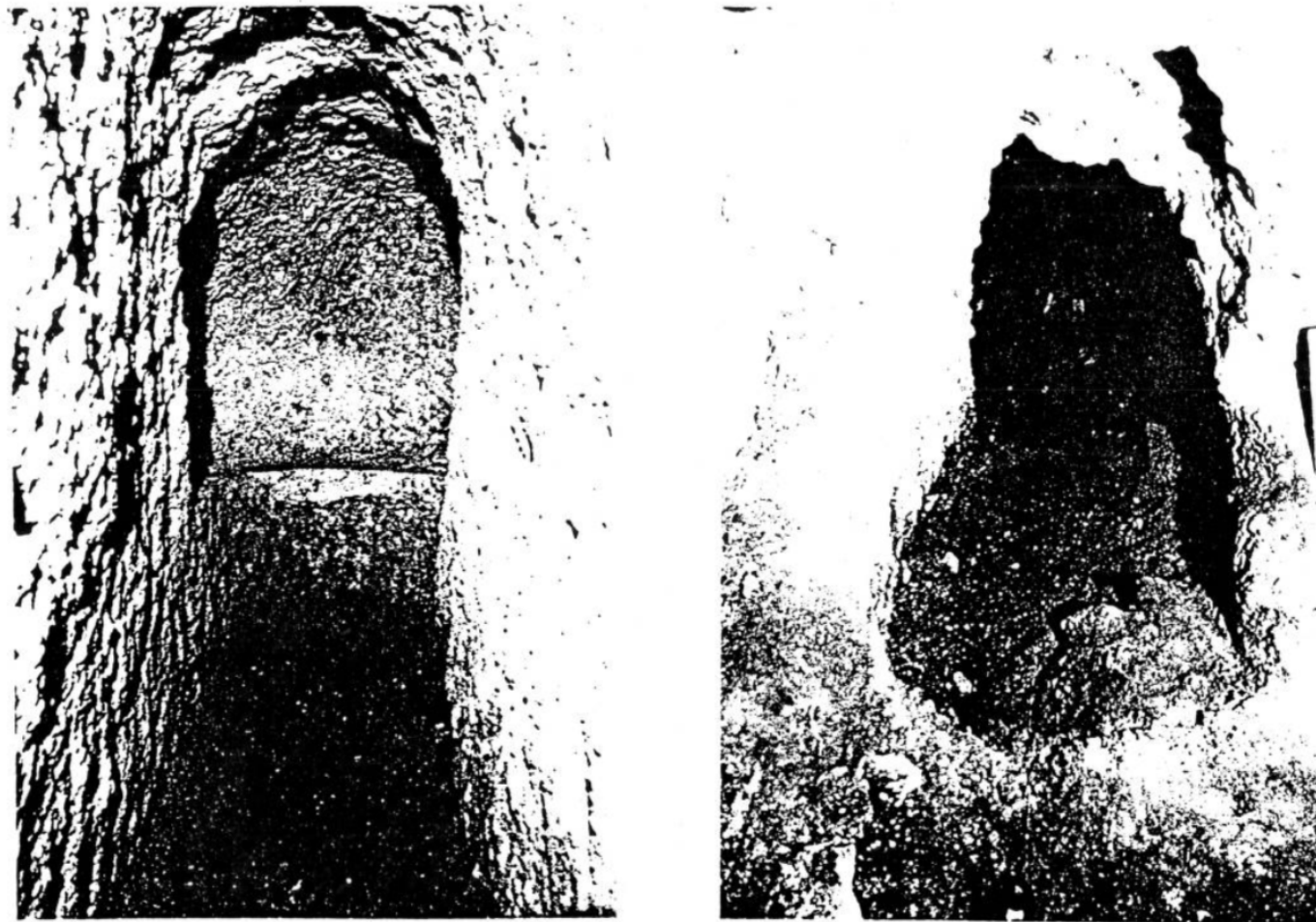

Fig. 2 i 3: Imatges de la construcció subterrània del carrer Bonaire, 16
Font: Trabell "Subterranis de Vilanova i la Geltrú"

1.1 La llegenda

Des de sempre en aquesta ciutat hem sentit a parlar de l'existència d'una xarxa de túnels secrets que connectaven la ciutat a través del subsòl.

Probablement la llegenda més coneguda per la població és la de què existeixen uns túnels que connecten les cases de famílies benestants de la ciutat amb els diferents convents que s'hi troben.

Un exemple és el cas de la Casa Papiol, on es diu que des de la cuina dels masovers s'accedia a un túnel que portava al convent dels Caputxins situat a l'actual plaça dels Cotxes.

La realitat és que l'orde dels caputxins, convidada pel Consell General de Vilanova, l'any 1642 s'instal·la a la ciutat. Durant la construcció del convent, els religiosos s'allotgen a la casa Papiol, fins al 1653 quan les obres del convent són finalitzades. L'any 1835, amb la desamortització de Mendizábal, l'orde dels Caputxins marxa de la ciutat, i es destrueix el convent. El 1860, Jaume Marià Ramona, construeix una mansió damunt de les úniques restes de l'antic convent.

Segurament aquesta llegenda pren importància quan l'any 1987, en realitzar-se unes obres, es van descobrir uns soterranis sota els horts de l'antic convent dels Caputxins, dels quals fins al moment no se'n sabia res. A aquest túnel, es diu que, se l'hi adhereixen altres connexions de túnels subterranis de cases particulars.

Algunes de les altres llegendes són les que uneixen els convents dels Josepets amb el convent dels Caputxins, unint també una necròpolis que es troba a la cantonada del carrer Joaquim Mir i torrent de la Pastera.

Una altra de les connexions que relaten les llegendes és la unió del convent de les Josefines amb el carrer de Sant Joan, 18.

Totes les llegendes que corren per la ciutat no han pogut ser demostrades, almenys fins el dia d'avui, per això queden com a llegendes.

1.2 Característiques generals

Joan Virella i Bloda, estudiós del tema, en un article al diari de Vilanova esmenta algunes característiques d'aquests túnels. Parla de les seccions i recorreguts variables, però afirma que el final de les construccions quasi sempre s'hi troba una placeta amb bancs al voltant.

Xavier Virella i Torras, un estudiós del tema, explica en un article al diari de Vilanova l'any 2001 les característiques d'aquestes construccions.

"La forma més freqüent és la d'un llarg passadís d'uns dos metres d'alçada per un d'amplada, d'un recorregut molt variable al voltant dels 8 als 25 metres. D'aquest llarg passadís en surten unes ramificacions i solen acabar amb una placeta rodona no gaire gran, amb bancs tallats a la mateixa roca a tot el voltant. Aquesta sala final sol estar a uns 9 metres per sota del nivell del carrer (...)Generalment aquests soterranis estan excavats en terrenys no gaire consistents de fang o d'aglomerats de pedruscall poc compactes". Xavier Virella i Torras. Vilanova compta amb 64 soterranis situats a cases particulars i sis refugis de Guerra Civil. Diari de Vilanova. Vilanova i la Geltrú: Diari de Vilanova, 21 de desembre del 2001, p.22-23.

Altres característiques són els nínxols excavats a la roca, que s'entenen com a llocs per col·locar-hi llànties d'oli i així il·luminar els espais. Les entrades majoritàriament es troben tapiades, normalment se situa a prop de l'entrada de la casa i gairebé sempre el passadís fuig de sota de les cases, prenent la direcció del carrer, cap a una plaça, pati i altres espais oberts, situats relativament a prop.w

Capítol 1 ANTICS SOTERRANIS DE VILANOVA I LA GELTRÚ

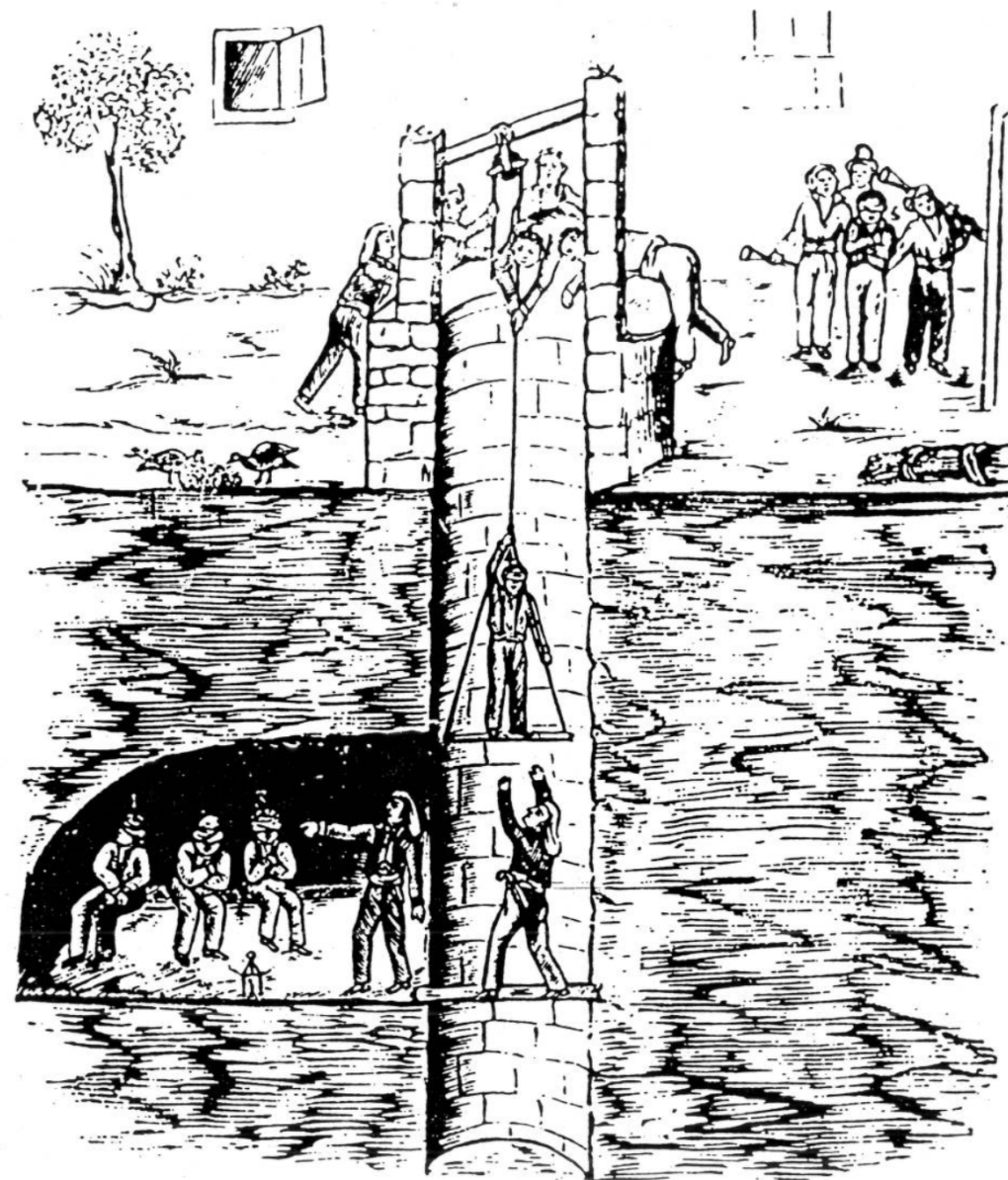

Fig. 4: Representació d'un amagatall dins les parets d'un pou. Refugi destinat a amagar objectes i persones en cas de conflictes armats.

Font: Treball "Subterranis de Vilanova i la Geltrú"

1.3 Usos dels soterranis

En els articles de premsa explicats anteriorment, es pot apreciar com a mesura que els túnels han sigut estudiats, cada cop els experts han anat determinant els usos d'aquests. Avui en dia els podem classificar de la següent manera:

Túnels de fresquera, que funcionaven com a frigorífics. Els obrers extreien el fang de terra per poder construir la casa; l'espai resultant d'aquesta extracció de terra s'aprofitava com a espai per a la conservació en fresc dels aliments. Fins al moment és l'opinió més raonable i compartida per la majoria dels estudiosos.

Túnels d'escapada. Aquests són els túnels que surten d'una casa i arriben una altra casa o surten d'una casa i van a parar directament al camp. Antigament no hi havia tantes cases i el camp es trobava molt més a prop del nucli urbà. Probablement algun dels túnels localitzats a la ciutat tenien aquesta finalitat, sobretot aquells que se situen en cases properes a l'antic límit de la ciutat, al torrent de la Pastera.

Existeixen diverses opinions sobre la utilitat d'aquestes construccions, una de les versions diu que eren destinades a refugis de guerra, construïts els últims segles pels conflictes que hi va haver a Catalunya.

També es diu que són refugis de contrabandistes, jugadors de cartes...les construccions subterrànies servien d'amagatall de les seves activitats delictives. Es diu també que podrien tindre una utilitat de lloc de reunió i culte de sectes religioses clandestines i sovint perseguides pel poder establert.

Una altra mena de soterranis eren els que es feien a les parets dels pous (Fig. 4), arran de nivell de l'aigua, els quals tenien per finalitat poder-hi amagar objectes de valor i fins i tot persones en cas de perill i persecució.

1.4 Antiguitat de les construccions

Per la manca d'informació dels soterranis és difícil determinar-ne l'antiguitat, a més a més a l'interior no s'hi troben suficients restes de ceràmiques o altres objectes que serveixin per determinar cap data. No obstant això, els més antics són dels voltants de l'any 1500 i els últims són del 1936, aquests últims tenen unes característiques molt diferents dels que es troben a la part antiga de la ciutat, els quals són més antics.

1.5 Posició geogràfica

No només existeixen aquestes construccions a Vilanova i la Geltrú; també n'hi ha a poblacions properes com per exemple: Cubelles, Subirats, Sant Pere de Ribes, i segurament a molts altres pobles.

Dins de Catalunya s'han estudiat soterranis de Mataró, Terrassa i Sabadell, al Vallès i al nucli antic de Barcelona. També existeixen soterranis de característiques similars a França i a altres països d'Europa Occidental i Central.

1.6 Situació dels soterranis a vilanova i la gentrú

La majoria dels soterranis de Vilanova i la Geltrú es troben a la Geltrú i la primitiva Vilanova, les parts més antigues de la ciutat. Aquesta part de l'actual ciutat, va estar completament edificada al voltant del segle XVI i es creu que els soterranis més antics localitzats pertanyen a aquesta època.

Les parts de la ciutat urbanitzades entre els segles XVII i XVIII, compten amb menys presència d'aquestes construccions, tot i que també se'n troben algunes.

En total es porten comptabilitzats 64 soterranis situats en cases particulars més 6 refugis de la Guerra Civil, els més importants dels quals són els situats sota de l'església de Sant Antoni i l'actual plaça de la Vila.

Capítol 2

ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Fig. 5: Plànol de Vilanova i la Geltrú. L'àrea vermella correspon a la zona on s'ubiquen els soterranis. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

2.1 Descripció general

Entre la informació existent sobre els soterranis de la ciutat, existeix un treball anomenat "Subterranis de Vilanova i la Geltrú" on s'hi fa un recull de les construccions existents conformant un inventari amb descripcions d'aquestes construccions subterrànies. Alguns soterranis estan cartografiats, en la seva majoria els plànols existents corresponen a refugis antiaeris de la guerra civil espanyola. Tot i la informació, i l'existència d'alguns plànols que determinen la posició urbana dels accessos a aquests soterranis, no existeix cap cartografia que representi i englobi la totalitat de les descripcions d'aquests soterranis.

Després de documentar-me sobre els soterranis de la ciutat, he elaborat un plànol urbà del subsòl de Vilanova i la Geltrú, basant-me en les descripcions del treball de recerca "Subterranis de Vilanova i la Geltrú" elaborat per Josep Ramon Dichós i Pons, Alba Rosera i Amadó i Guillem Virella i Ràfols.

En aquest treball, es realitza un inventari amb descripcions d'aquests soterranis. Les descripcions d'aquest treball són més o menys concretes depenent de la construcció de què es tracti, ja que es basen en explicacions de persones que han accedit a aquestes construccions subterrànies. A més a més s'adjunten dos plànols de dos soterranis.

Actualment la ciutat ha crescut notablement des de l'any 1968, que va ser el primer cop que es va publicar una notícia relacionada amb els subterranis de la ciutat. Actualment Vilanova i la Geltrú compta amb 18 barris i uns 67.000 habitants, mentre que l'any 1968 comptava un nombre inferior de barris i 20.000 habitants.

La part del subsòl que s'analitza correspon als barris més antics de la ciutat, entre els quals es troben el barri de la Geltrú, el Palmerar, Vilanova de Cubelles, Raval de Terra, Raval de Mar, Nord de la Vila i la Vilanova Moderna. A causa del

creixement de la ciutat aquestes zones queden integrades dins dels 18 barris que configuren l'actual ciutat.

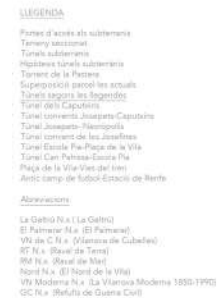
(Vegeu annex B.Plànols)

El recull de les descripcions està dividit per zones del anticcentre urbà, segons l'època històrica de la ciutat, amb un total de 70 descripcions que es distribueixen de la següent manera. La Geltrú (9 soterranis), El Palmerar (3 soterranis), Vilanova de Cubelles (12 soterranis), Raval de Terra (6 soterranis), Raval de Mar (20 soterranis), El nord de la vila (4 soterranis), La Vilanova moderna 1850-1990 (8 soterranis), Refugis de la Guerra Civil (8 soterranis). Els refugis de Guerra civil conformen un altre apartat, ja que les seves característiques són completament diferents de la resta de construccions subterrànies.

En el plànol s'adjunten les descripcions amb les següents nomenclatures per a cada barri, com per exemple: La Geltrú N.x, amb la corresponent informació a sota. En el cas de voler llegir la definició completa del treball abans esmentat, cal anar a l'apartat Annex, on es trobaran adjuntades les definicions originals.

Cada accés als soterranis ha estat grafat amb una rodona per indicar-hi la seva posició. A partir d'altres plànols, s'ha realitzat el dibuix dels soterranis, en negre. En color vermell s'han dibuixat les hipòtesis basades en les descripcions, mentre que totes les llegendes o mites, han estat grafiades amb diferents colors. La línia grisa en discontinua, representa el torrent de la Pastera, línia divisòria entre les antigues poblacions de la Geltrú i la primitiva Vilanova de Cubelles, actualment tapada i conegut com a carrer Unió. (Vegeu annex B.Plànols)

Capítol 2

Font: Elaboració pròpia

2.2 Mètode de treball

El mètode que he seguit per realitzar el plànol general del subsòl de Vilanova amb la representació dels soterranis ha sigut segons les descripcions que apareixen en el treball de recerca "Subterranis de Vilanova". Segons les dades o característiques descrites, he realitzat el dibuix, per exemple:

“Esmentat per Joan Bellmunt. Té un recorregut de 9,5 metres aproximadament i acaba en una sala de forma arrodonida de menys d’un metre de diàmetre amb un banc excavat a la terra a tot el voltant. El desnivell aconseguit és de 2,5 metres aproximadament.”

Juntament amb aquesta descripció s'hi adjunta un plànol que s'ha utilitzat per realitzar la cartografia en qüestió. A més a més a totes les entrades a les construccions subterrànies esmentades en el llistat d'aquest treball, s'indiquen amb una circumferència i una referència segons la zona a la qual pertanyen:

Barri de la Geltrú (La Geltrú N.x), barri del Palmerar (El Palmerar N.x), Vilanova de Cubelles (VN de C N.x), Raval de Terra (RT N.x), Raval de Mar (RM N.x), el Nord de la Vila (Nord N.x), la Vilanova Moderna (VN Moderna N.x), i refugis de la Guerra Civil (GC N.x).

Quan la descripció no és tan precisa, el soterrani es representa de color vermell i s'hipotitza una representació o més d'una, com és el següent cas:

Soterrani El Palmerar N.3. Plaça del Pou, 7:

“Esmentat per Joan Bellmunt. Segons diu el baster de la plaça del Pou als antics Tallers Bertran, actualment ensorrats, hi havia un túnel les característiques del qual desconeix.

Segons Salvador Mestre per entrar-hi no es baixava com en la majoria dels túnels. L'entrada era horitzontal al nivell de la plaça del Pou i anava agafant alçada a causa de la pendent del terreny en aquest lloc. Recorda únicament que era molt llarg.”

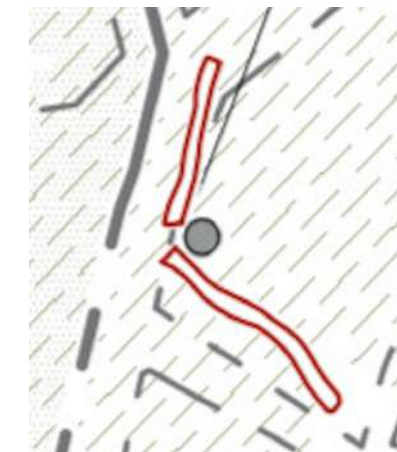

Fig. 7: Fragment del plànol del subsòl de Vilanova i la Geltrú. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

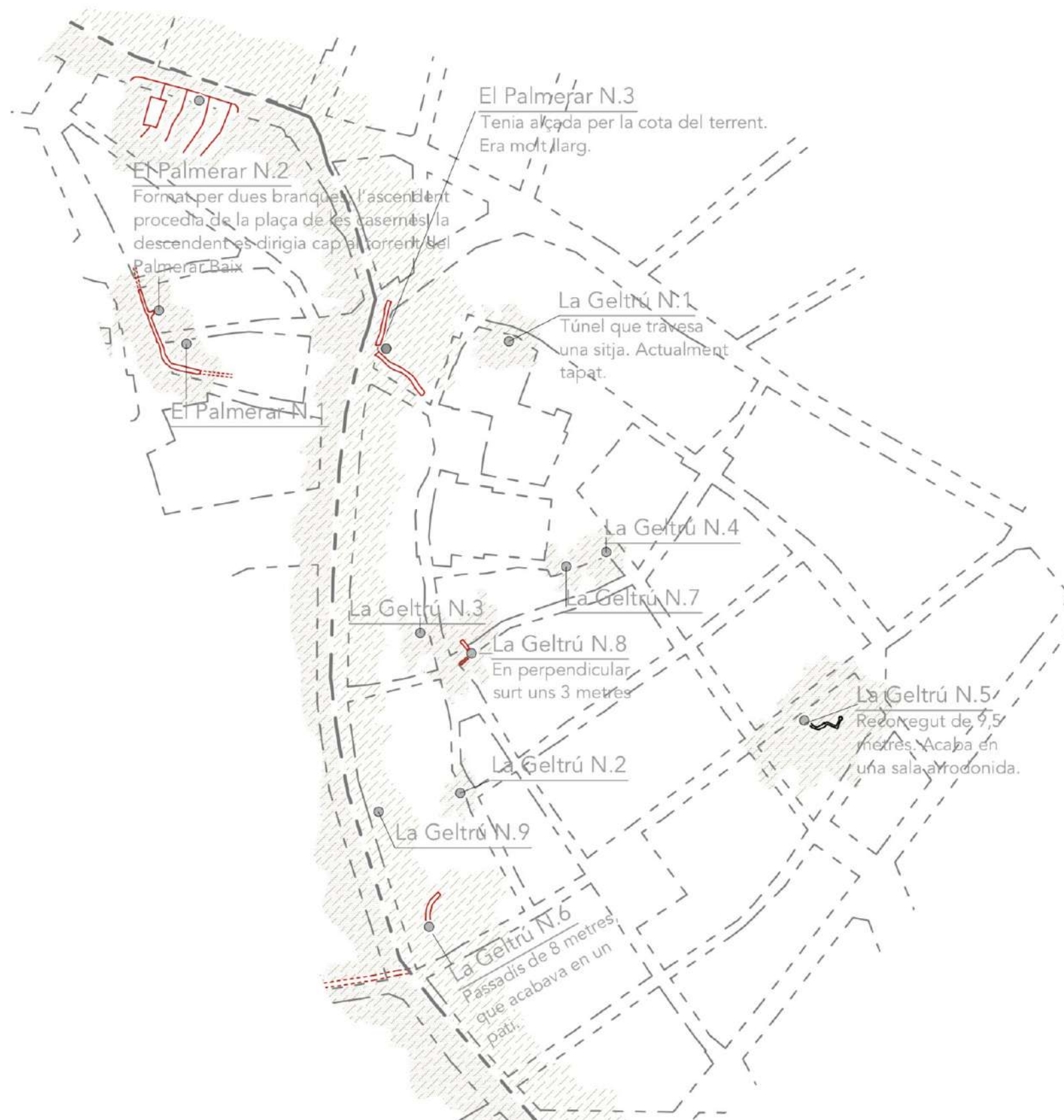
En aquest cas, s'hi dibuixen dues hipòtesis de la direcció que podria prendre aquest túnel, i la circumferència en marca el possible accés.

En canvi quan a les pròpies descripcions es parla de la incògnita de l'existència o la falta de dades que afirmen si existeix o no, i no es fa referència a cap valor numèric, el subterrani s'indica amb la circumferència d'accés, o amb una línia al front construït on podria situar-se. Sempre deixant clar a les descripcions, quan no es té clara la seva posició o les seves dimensions.

Elaborant així una cartografia representativa del que podria ser el subsòl conformat per aquests soterranis de la ciutat de Vilanova i la Geltrú.

A més a més de la representació dels soterranis, el plànol també conté les hipotètiques unions relacionades per llegendes, graficades per a la seva diferenciació en diferents colors explicats a la llegenda.

Capítol 2 ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

2.3 Recompte de soterranis

Al barri de la Geltrú es comptabilitzen 9 soterranis segons les descripcions, de les quals només 6 se situen amb certesa La Geltrú N. 1 (carrer dels Arengaders, 8), La Geltrú N. 3 (carrer Armanyà, 26), La Geltrú N. 5 (carrer Bonaire, 16), La Geltrú N. 6 (pujada d'en Cinto, 1), La Geltrú N. 8 (plaça del Sagrat Cor, 1), La Geltrú N. 9 (carrer de la Unió, 29). D'aquests sis soterranis, només se'n grafien tres. (Fig. 8)

Al capítol del Palmerar se situen els tres soterranis descrits; però se'n grafien dos: El Palmerar N.2 (carrer del Palmerar, 1) i El Palmerar N.3 (plaça del Pou, 7). (Fig. 8)

Fig. 8: Plànol del subsòl dels barris de la Geltrú i el Palmerar. Fora escala (Vegeu Annex B)

Font: Elaboració pròpia

Capítol 2

ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Recompte de soterranis

Per altra banda, la zona de Vilanova de Cubelles (Fig.9), que correspon a la part més antiga de la ciutat, el nombre de túnels grafiats descendeix de 12 a 8 segons les descripcions més completes;

Les 7 descripcions més concretes corresponen a VN de C N.1 (plaça Arxipreste Llorenç i Garriga, 1), VN de C N.2 (carrer del Campanar, 3, del qual existeix un plànol), VN de C N.3 (carrer Major, 24), VN de C N.4 (carrer Major, 30-32), VN de C N.5 (carrer Major, 36), VN de C N.8 (carrer del Mig), VN de C N.9 (plaça Pau Casals, 5) i per últim VN de C N.10 (carrer de les Premses, 11).

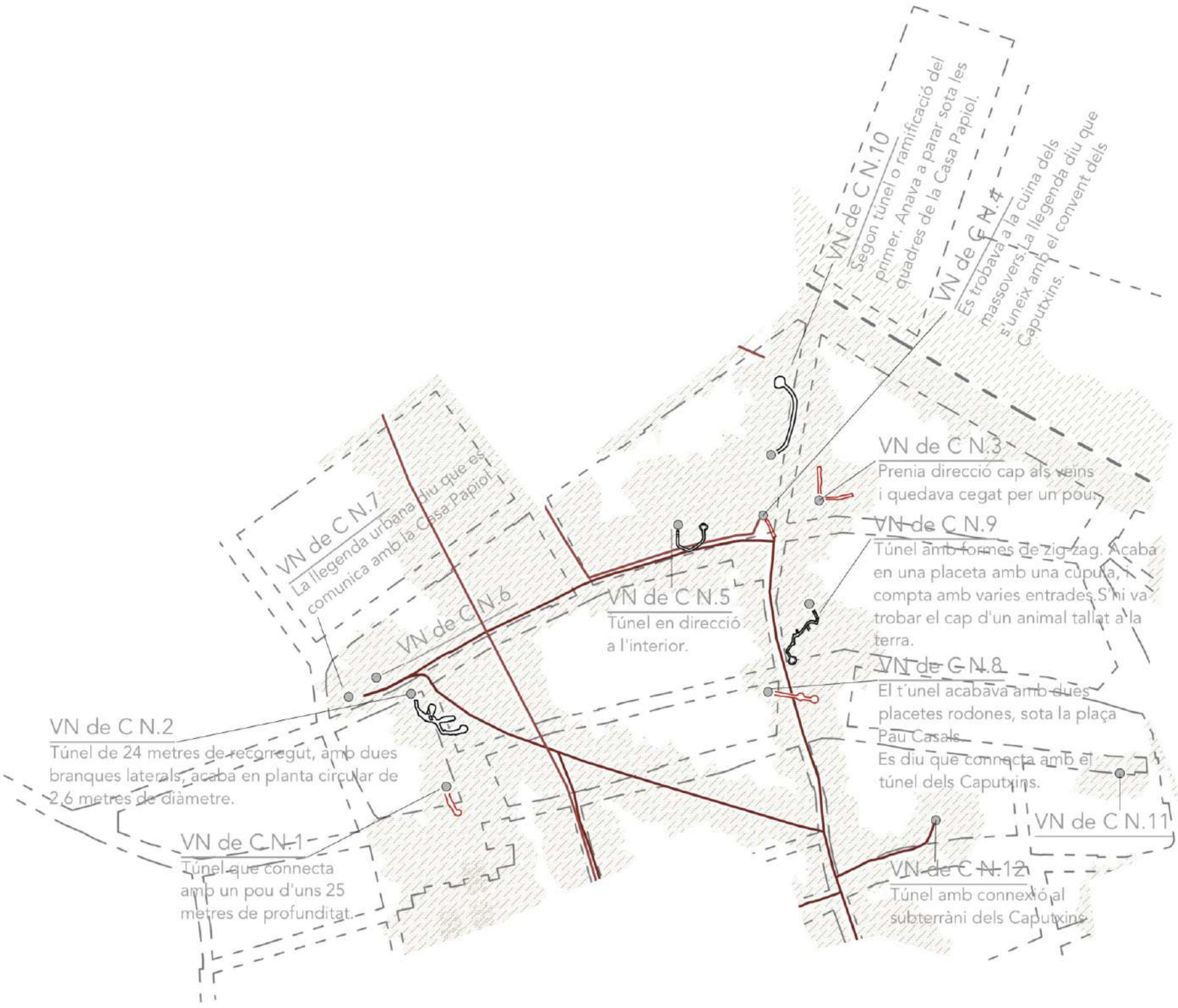

Fig. 9: Plànol del subsòl del barri de Vilanova de Cubelles. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

Capítol 2

ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL
DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Recompte de soterranis

El Raval de Terra (Fig. 10) compta amb 6 localitzacions, de les quals se n’han grafiat 3. Aquestes tres corresponen a RT N.1 (carrer de l’Aigua), RT N.2 (carrer de l’Aigua, 2), i RT N.3 (carrer Cabanyes, 35). Les descripcions dels altres tres restants són massa poc concretes per poder-los situar.

Fig. 10: Plànol del subsòl de la zona del Raval de Terra. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

Capítol 2

ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Recompte de soterranis

A primer cop d'ull, sense entrar en detall en les descripcions, podem apreciar com el nombre més elevat de soterranis es troba al capítol del Raval de Mar (Fig. 11), on trobem 20 descripcions. El nombre de soterranis de la qual es disposa d'informació més concreta descendeix de 20 a 8. Aquestes descripcions pertanyen als soterranis RM N.1 (al carrer dels Caputxins, 18), RM N.5 (plaça de les Cols, 2), RM N.10 (plaça dels Cotxes, 6), RM N.11 (plaça dels Cotxes, 7), RM N.15 (carrer Sant Felip Neri, 2), RM N.16 (carrer Sant Gervasi, 36), RM N.17 (carrer Sant Gervasi, 41), RM N.20 (carrer Sant Joan, 41). Dels quals se'n grafien 5 hipòtesis.veure planols)

A l'apartat el Nord (Fig. 12) de la Vila no s'ha dibuixat cap túnel amb certesa, ja que, de les 4 descripcions, de les quals se'n situen tres, Nord N.1 (carrer Ametller), Nord N.2 (carrer de Barcelona), Nord N.3 (rambla de Sant Josep, antic convent dels Josepets).

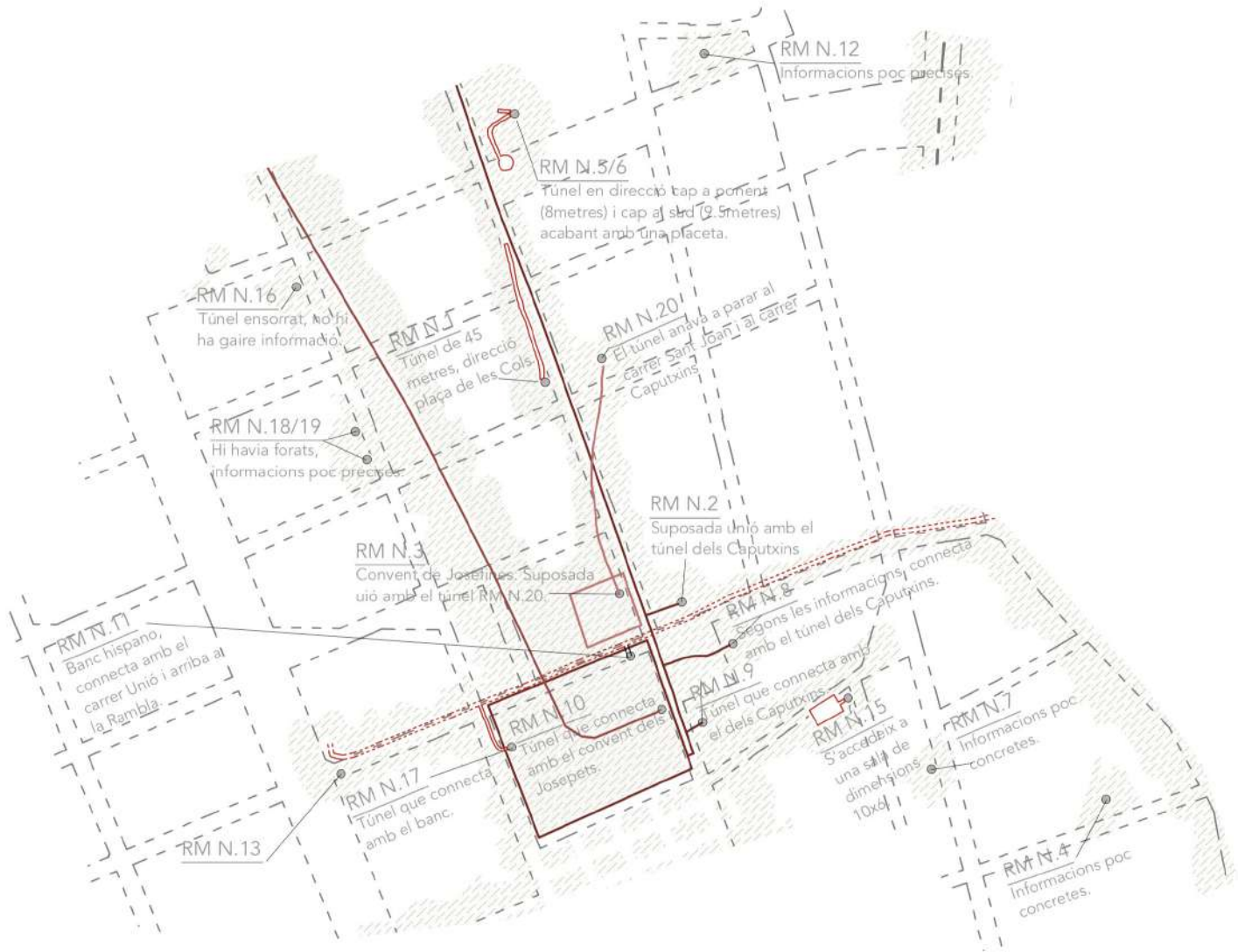

Fig. 11: Plànol del subsòl de la zona del Raval de Mar. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

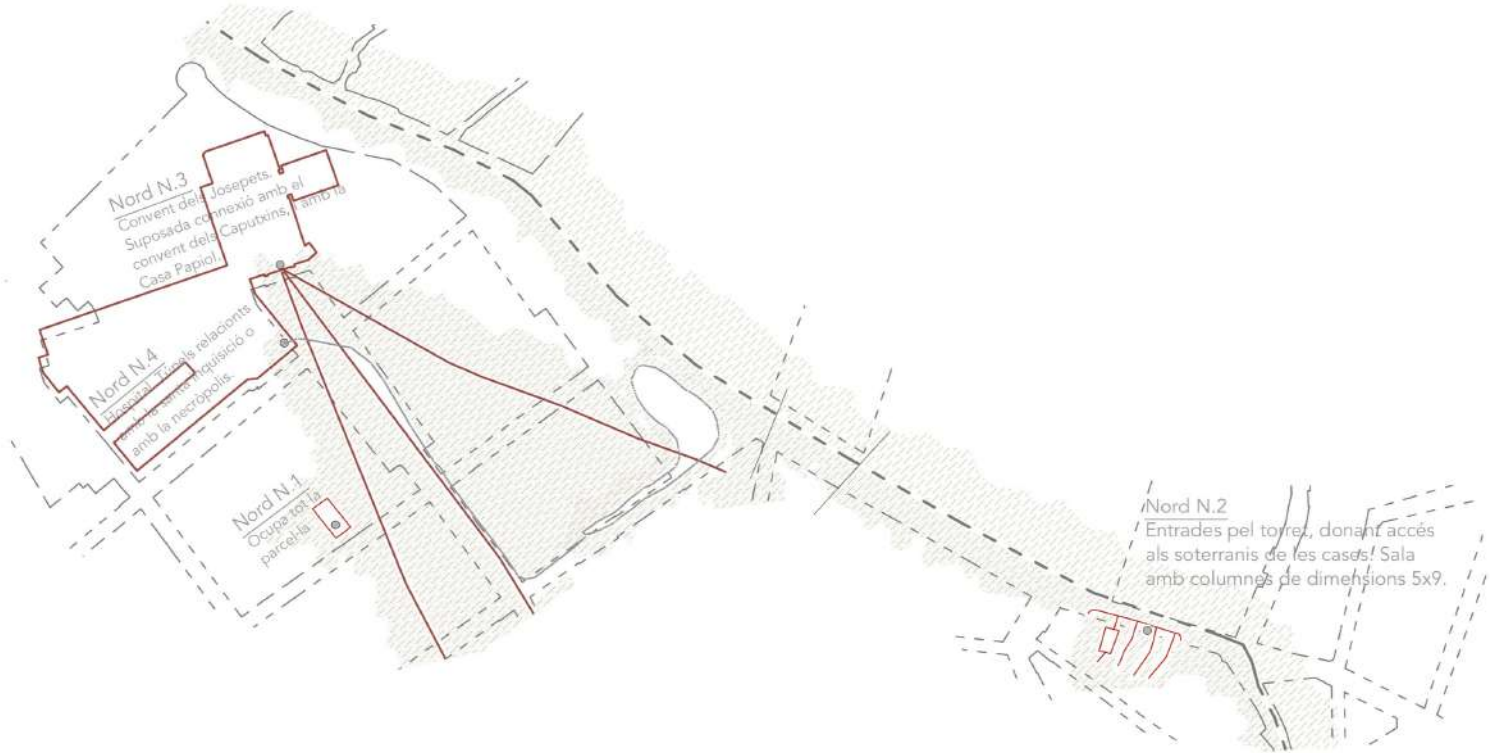

Fig. 12: Plànol del subsòl de la zona Nord de la vila. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

Capítol 2

ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

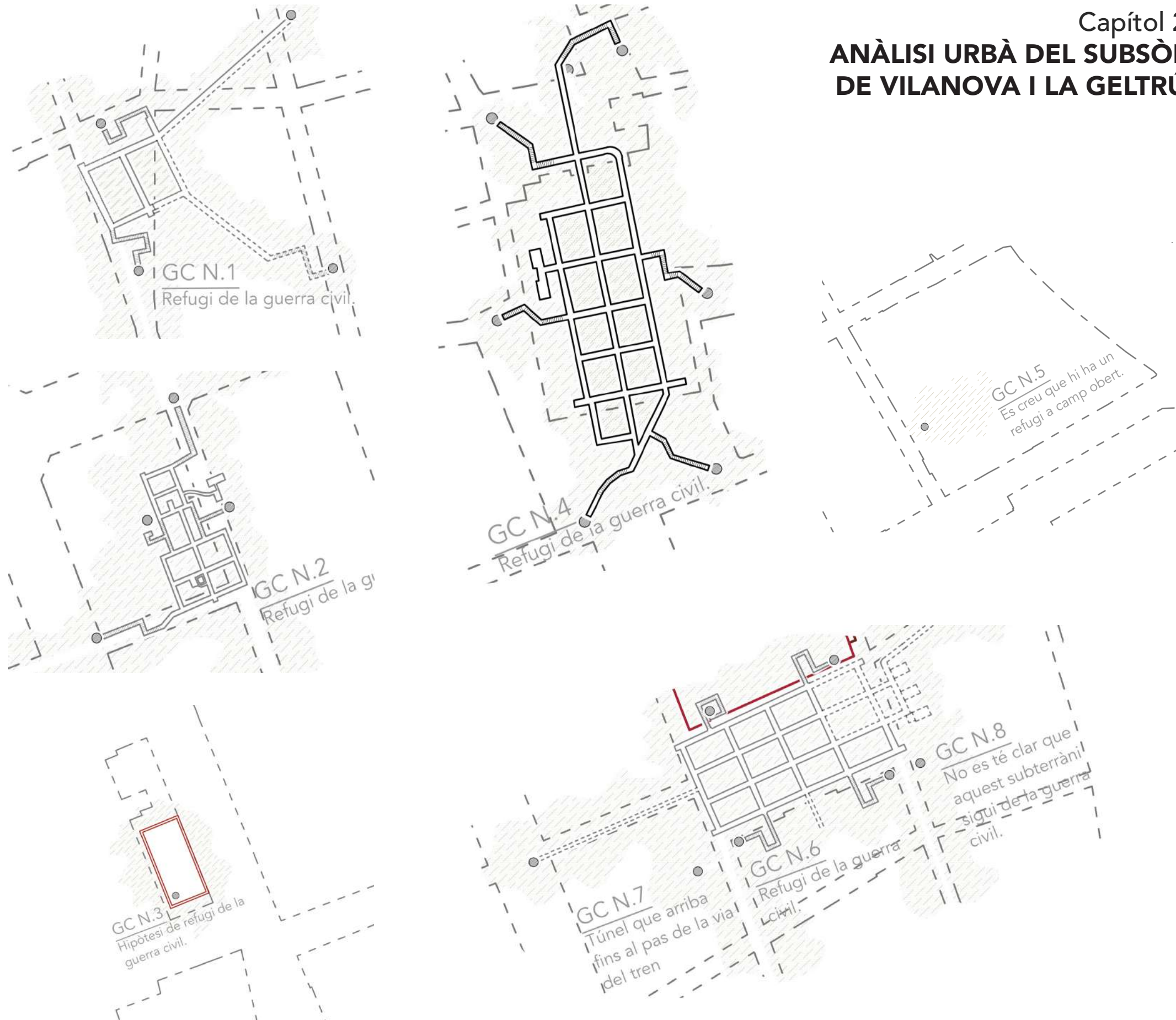
Recompte de soterranis

Al capítol la Vilanova Moderna (Fig. 13) només ha estat possible situar quatre dels vuit soterranis, que corresponen a VN Moderna N.4 (carrer d'Hernani, 26), VN Moderna N.6 (rambla la Pau), VN Moderna N.7 (avinguda Penedès), VN Moderna N.8 (estació de Renfe).

Fig. 13: Plànol del subsòl de la zona denominada la Vilanova Moderna. Fora escala (Vegeu Annex B)
Font: Elaboració pròpia

Capítol 2

ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Recompte de soterranis

Pel que fa als Refugis de la Guerra Civil (Fig. 14, 15, 16, 17, 18 i 19) , es manté el nombre de localitzacions. El nombre de soterranis dibuixats és de 5, que corresponen a GC N.1 (plaça dels Carros, plànols trobats a l'arxiu comarcal), GC N.2 (carrer Llibertat, plànols trobats a l'arxiu comarcal), GC N.3 (rambla la Pau), GC N.4 (plaça Sant Antoni, plànols trobats a l'arxiu comarcal) (Fig. 24, 25 i 26), i GC N.6 (plaça de la Vila, plànols trobats a l'arxiu comarcal) (Fig. 20, 21, 22 i 23).

Fig. 14, 15, 16, 17, 18, 19: Fragment del plànol del subsòl dels refugis de la Guerra Civi. Fora escala (Vegeu Annex B)

Font: Elaboració pròpia

Fig. 20, 21, 22, 23: Imatges del refugi de la Guerra Civil GN.6. Plaça de la Vila. Font: Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

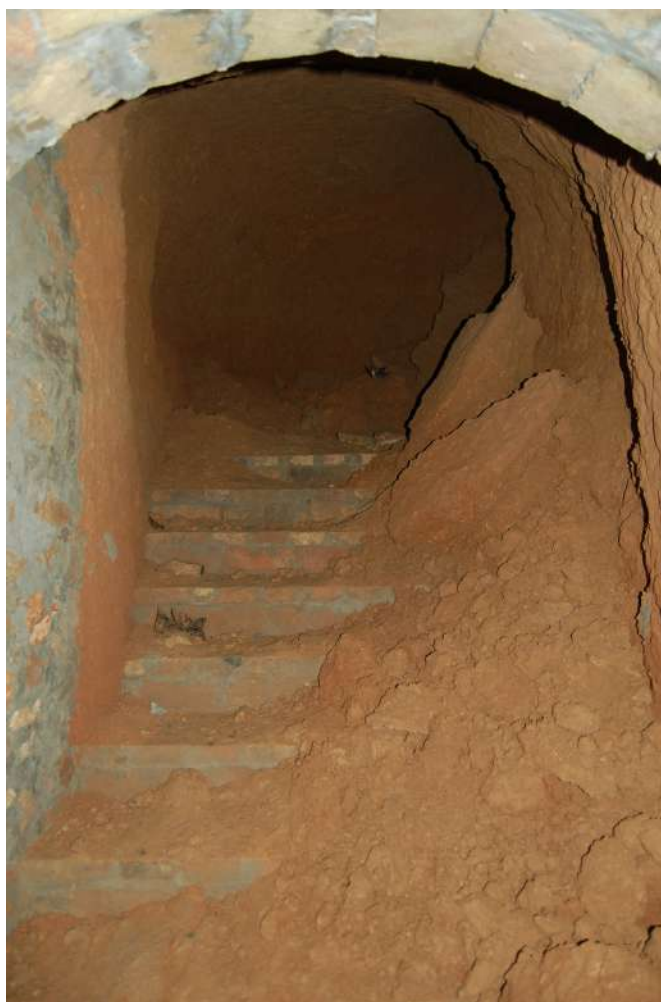

Fig. 24, 25, 26: Imatges del refugi de la Guerra Civil GN.4: Església de Sant Antoni. Font: Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

Capítol 2 ANÀLISI URBÀ DEL SUBSÒL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

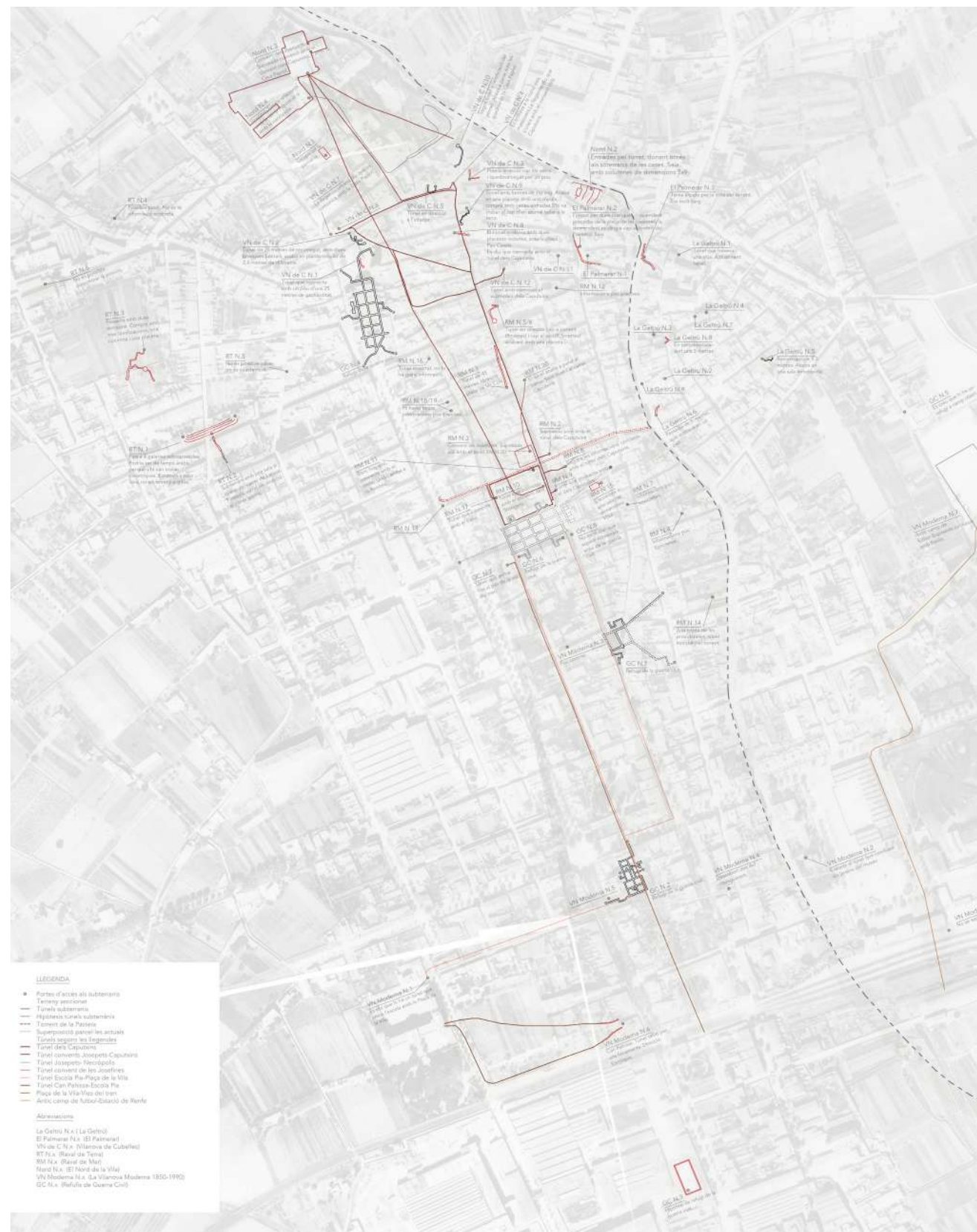

Fig. 27: Plànol del subsòl de Vilanova i la Geltrú, amb la sobreposició d'un fotoplànol. Fora escala (Vegeu Annex B)

Font: Elaboració pròpia

Recompte de soterranis

Després d'analitzar el plànol del subsòl de Vilanova i la Geltrú es fa un recompte de 42 soterranis en total; dels quals 8 pertanyen a refugis de la guerra civil.

El número es redueix de 70 a 42 per la poca definició que hi ha en algunes de les descripcions.

L'antiga Vilanova de Cubelles compta amb 8 soterranis, el nombre més alt del recompte. Coincideix que el nombre més elevat del recompte es troba en un dels barris més primitius de la ciutat; l'origen de l'actual Vilanova i la Geltrú és l'antiga Vilanova de Cubelles. Al Raval de Mar és l'altra part de la ciutat on més soterranis es detecten, un total de 8.

El centre actual de la ciutat se situa en les zones de Vilanova de Cubelles i el Raval de Mar, és a dir, el nombre més gran de construccions subterrànies es troba al centre de Vilanova i la Geltrú. Cal remarcar però, que el nombre de soterranis grafats segons plànols, és més elevat a la zona de Vilanova de Cubelles.

La Geltrú compta amb 6 soterranis, el segon nombre més elevat; que coincideix amb l'antiguitat del barri; ja que antigament la Geltrú era una població independent que amb el pas dels anys va acabar unint-se a la primitiva Vilanova de Cubelles, formant així l'actual Vilanova i la Geltrú.

Els antics barris on menys soterranis es localitzen són la zona que engloba la Vilanova Moderna (4), el Palmerar (3), el Raval de Terra (3) i la zona Nord (3).

Així doncs, s'observa que la concentració més gran d'aquestes construccions es focalitza als dos barris més antics i a l'actual centre de Vilanova i la Geltrú.

En quant els refugis de la guerra civil, dels 8 situats, només existeixen plànols de 4 d'ells. No estan afegits al recompte de barris, ja que les característiques d'aquests soterranis són completament diferents de la resta.

Pel que fa a la llegenda, hi ha diferents hipòtesis, connexions relacionades amb el convent dels Caputxins que estava situat en el requadre grafat de color vermell al plànol. Com ja s'ha explicat a l'apartat de La llegenda, dins l'apartat Soterranis de Vilanova i la Geltrú, es diu que sota l'actual carrer dels Caputxins, hi ha un túnel que connecta diferents punts de la ciutat. Els túnels que es relacionen amb aquesta hipòtesi formen part de diferents capítols com Vilanova de Cubelles i el Raval de Mar i el Nord de la Vila. Els punts de connexió més rellevants amb el convent dels Caputxins són: VN de C N.4 (carrer Major, 30-32), la coneguda Casa Papiol, i Nord N.3 (rambla de Sant Josep, antic convent dels Josepets). A més a més també s'hipotitza la connexió de 5 túnels més, dels quals 4 corresponen al Raval de Mar i 1 que corresponen a Vilanova de Cubelles.

A l'apartat del Nord de la Vila, es pot observar la connexió entre el convent dels Josepets i la Casa Papiol, i també la connexió amb una suposada necròpolis situada a la cantonada del torrent de la Pastera amb el carrer Joaquim Mir.

L'altra hipòtesi que també es troba a la zona del Raval de Mar, és la unió dels soterranis RM N.3 (carrer dels Caputxins, 44, antic convent de Josefines) i RM N.20 (carrer Sant Joan, 18).

Al capítol de la Vilanova Moderna s'hipotitza la connexió del soterrani VN Moderna N.6 (rambla la Pau, Can Pahissa) amb el pati dels Escolapis. D'aquesta mateixa escola, es dibuixa una possible connexió amb la plaça de la Vila.

Des de la plaça de la Vila, el soterrani GC N.7 (plaça de la Vila, antiga escola industrial) es connecta amb un túnel que segons les descripcions travessa les vies de tren.

I per últim, a la Vilanova Moderna N.7 (avinguda Penedès) s'hipotitza una connexió fins a l'estació de tren.

Capítol 3

CLASSIFICACIÓ, COMPARACIÓ I RELACIÓ DELS SOTERRANIS

Fig. 28: Imatge del refugi de la Guerra Civil situat sota l'església de Sant Antoni. Escala d'accés a una de les entrades que donava a l'exterior de l'església.

Font: Treball "Subterranis de Vilanova i la Geltrú"

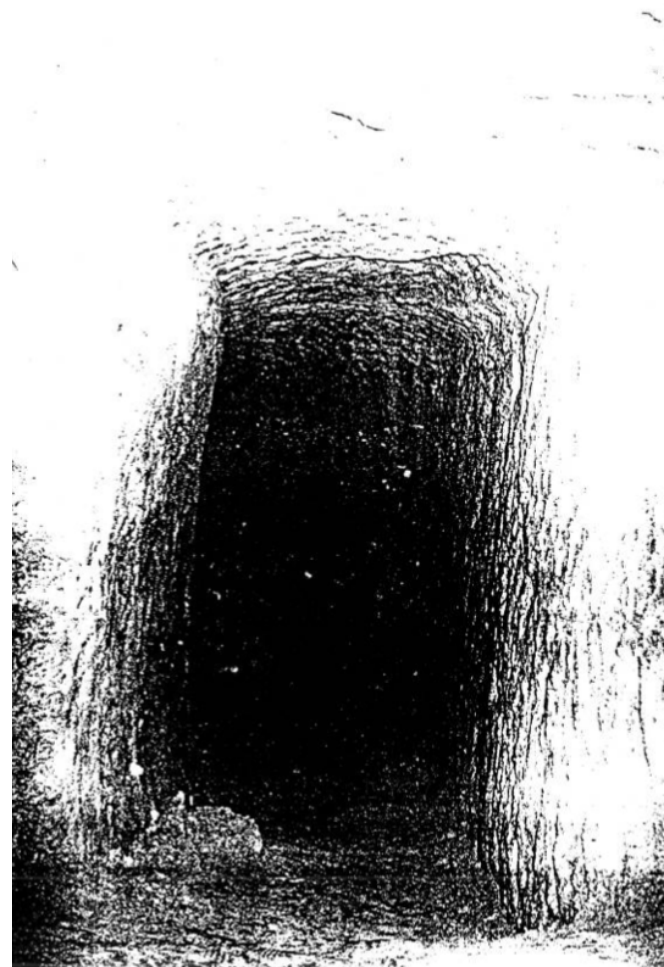

Fig. 29: Imatge de la construcció subterrània situada al carrer Campanar, 3.

Font: Treball "Subterranis de Vilanova i la Geltrú"

Després d'analitzar el plànol del subsòl En els següents apartats es realitzarà una comparació dels soterranis segons la seva morfologia, les seves dimensions (utilitzant com a referència el plànol de la cartografia del subsòl) i la situació urbana en la qual es troben (utilitzant el plànol de Vilanova i la Geltrú sobre rasant). Per últim, es pretén relacionar el subsòl amb la superfície urbana, vinculant cada construcció subterrània amb algun punt referent de la ciutat. Per fer-ho s'elaboren unes fitxes que s'explicaran més endavant a l'apartat 3.4 Vinculació del subsòl amb el sobre rasant.

Pel que fa a les comparacions, sempre s'explicarà per separat les característiques dels refugis de la guerra civil, dels antics soterranis, entenent com a més antigues les construccions que no formen part del capítol de refugis de la guerra civil.

3.1 Morfologia

Les morfologies que acostumen a presentar els refugis de la guerra civil són; refugis excavats que aprofiten les preexistències, refugis de tipus llosa o refugis de tipus galeria. Els 4 refugis de la guerra civil, grafiats segons plànols de l'arxiu comarcal del Garraf, són del tipus galeria (Fig. 28). Es tracta de galeries rectilínies on hi havia bancs per a les persones, són galeries lineals i en cap dels casos acaben amb placetes finals.

Pel que fa a la resta de soterranis grafiats també segons plànols (construccions subterrànies grafiades en color negre als plànols) (Fig. 29), s'observa que no tenen un traçat rectilini uniforme. Aquests soterranis es desenvolupen amb formes irregulars de ziga-zagues i la majoria presenten ramificacions. Totes aquestes construccions subterrànies finalitzen el seu recorregut amb unes petites places rodones, amb bancs al seu voltant.

Els soterranis que apareixen grafiats en vermell al plànol, són els que es basen en les descripcions; d'aquestes construccions s'observa

que una part acaba amb la mateixa plaça amb forma de circumferència, però no succeeix en la seva majoria. En els casos en què no acaba amb una plaça amb forma de circumferència, és perquè el soterrani estava enderrocat i no s'ha pogut arribar mai al final d'aquestes construccions, però seria possible que també acabessin amb aquesta morfologia arrodonida.

En algunes de les descripcions es fa referència a l'existència de sales rectangulars.

3.2 Dimensions

El refugi de la guerra civil que presenta les dimensions més grans és el que se situa sota l'església de Sant Antoni (GNN.4) compta amb unes dimensions de 78 per 23 metres aproximadament. El segon refugi més gran és el de la plaça de la Vila (GC N.6) amb unes dimensions de 60 per 30 metres. El refugi del carrer Llibertat (GC N.2) mesura aproximadament 41 per 21 metres i per últim, el més petit dels refugis presenta unes dimensions de 21 per 27 metres i es tracta del refugi (GC N.1) situat a la plaça de Soler i Gustems.

Les galeries presenten una amplada d'entre 1,20 metres fins a 1,80 metres aproximadament.

Pel que fa als antics soterranis grafiats en negre, el seu recorregut oscil·la entre els 9,50 metres i els 25 metres fins a l'inici de la plaça final. Aquesta plaça presenta un diàmetre d'entre 1,20 metres i 2,50 metres.

Les construccions subterrànies grafiades en vermell, no presenten gaires dades numèriques en les descripcions, les dimensions que s'obtenen de les descripcions són només valors que mesuren la distància des de l'entrada al soterrani fins a la part que es troba enderrocada. Per tant, se suposa que com que la morfologia és similar als soterranis dels quals existeixen plànols, i molts d'ells també finalitzen el seu recorregut amb una plaça, doncs es fa una suposició de què les dimensions també seran similars. Apareixen algunes definicions en les quals es descriu el soterrani com a molt llarg, en un d'ells s'especifica una dimensió de 45 metres.

Capítol 3 CLASSIFICACIÓ, COMPARACIÓ I RELACIÓ DELS SOTERRANIS

3.3 Situació

Pel que fa als refugis de la guerra civil, dos se situen sota d'edificis i els altres dos se situen sota de places. El primer es tracta del que està situat sota de l'església de Sant Antoni, que correspon a la zona de la primitiva Vilanova de Cubelles. El segon que se situa sota d'edificis és el del carrer Llibertat, tot i que segurament, durant els anys de guerra, el que avui correspon a les edificacions que estan situades a sobre, eren espais enjardinats. Els altres dos refugis es situen a la plaça de la Vila i l'altre a la plaça dels Carros, també anomenada plaça Gustems i Soler, les dues corresponen a la zona del Raval de Mar.

Pel que fa als soterranis grafiats en negre, la majoria se situen en carrers estrets de l'antiga Vilanova de Cubelles, exceptuant-ne el que es troba a la zona de la Geltrú, també situat a un carrer estret.

Coincideix també en les situacions els soterranis grafiats de color vermell, ja que la majoria d'aquestes construccions subterrànies se situen en carrers estrets. A més a més, una gran part es troben en edificis que fan cantonada i per tant tenen façana a carrers estrets i places.

3.4 Vinculació del subsòl amb el sobre rasant (Vegeu Annex A)

Per vincular les construccions subterrànies amb la superfície de la ciutat es realitza un plànol de la superfície de Vilanova i la Geltrú marcant les edificacions en les quals hi ha soterranis (Fig. 30). S'atorga una numeració i color a cada construcció. Els colors classifiquen els edificis segons la seva funció; si són habitatges, equipaments o espais lliures (carrers, places, jardins...)

S'adjunta un Annex on cada construcció subterrània es correspon a una fitxa on s'especifiquen; la direcció, l'abreviació per vincular-ho amb el plànol de la Vilanova subterrània, la descripció de l'entorn, les característiques generals del soterrani, la descripció del soterrani (extreta del treball de recerca "Subterrànies de Vilanova i la Geltrú"), un emplaçament, una planta del soterrani i una fotografia de la façana.

A més a més, a les descripcions de l'entorn, si el soterrani en qüestió es troba a prop d'alguna part o espai important i interessant de la ciutat també es vincula i s'explica.

Fig. 30: Anàlisi de Vilanova i la Geltrú segons les posicions del soterranis. Fora escala (Vegeu Annex B)

Font: Elaboració pròpia

Capítol 4 EL CREIXEMENT DE LA CIUTAT

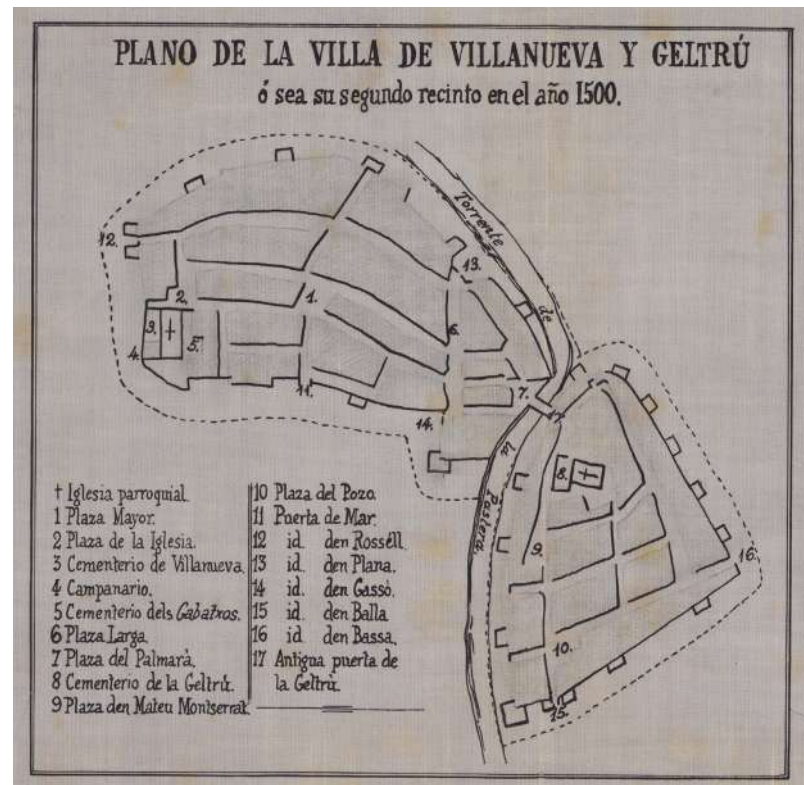

Fig. 31: Garí i Siumell. *Plano de Villanueva y Geltrú ó sea su segundo recinto en el año 1500*. Data del 1900. Registre RM:2731 Font: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Fig. 32: Ricardo Vins Sabaté. Interpretació de la perspectiva de Vilanova i la Geltrú del segle XVI. Novembre 1942. Font: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Vilanova i la Geltrú està situada a la província de Barcelona, més concretament a la part sud de la comarca del Garraf, que compta amb sis municipis i un total de 149.000 habitants, dels quals 66.274 viuen a Vilanova.

El primers rastres de presència de vida humana se situen al paleolític mitjà (3500-2000 aC). Els següents vestigis corresponen al poblat iber dels Cessetans, amb els assentaments de la Geltrú, la Torre d'enveja, i Adarró. Aquests assentaments no corresponen als actuals, sinó que pertanyen a la repoblació de la "terra de ningú" del Penedès; que va ser la primera frontera cristiano musulmana posterior a la invasió sarraïna del s. VIII fins al s. X.

Arribat a aquest punt es comencen a desenvolupar les viles medievals de La Geltrú i Vilanova de Cubelles, que acabaran conformant la ciutat tal com la coneixem avui en dia.

La Geltrú, ciutat emmurallada, s'estableix al voltant del castell durant el s. X, a un costat del Torrent de la Pastera, limitant amb el terme de Cubelles.

Al camí que connectava la Geltrú amb la ciutat de Cubelles, hi havia l'església de Sant Antoni Abat, es desenvoluparà Vilanova de Cubelles, datada l'any 1232 amb el primer document oficial.

Vilanova de Cubelles estava formada per tres carrers; el carrer Major (on comencen a situar-se les primeres cases, era el camí que unia Barcelona amb Tarragona), i a mesura que creix la ciutat, apareixen el carrer del Mig i el carrer de l'Església.

Tot i que el primer document oficial data l'any 1232, no és fins a l'any 1274, quan Jaume I el Conqueridor concedeix una carta de fundació jurídica; anomenada Carta-Pobla. En aquest document s'atorguen beneficis a les persones que vulguin poblar, Vilanova de Cubelles, concedint-los l'exempció del pagament d'impostos durant deu anys. Vilanova de Cubelles passa a dependre dels dominis senyorials i episcopals i depèn directament del poder reial. Aquest fet afavoreix l'augment de població de la nova vila per part dels habitants de la Geltrú.

Vilanova de Cubelles va començar a créixer,

superant el volum de la ciutat principal del seu terme; Cubelles. La nova vila va deixar de dependre de Cubelles i passa a dependre del veguer de Vilafranca del Penedès i pel batlle reial. L'any 1768 les viles de Vilanova de Cubelles i la Geltrú s'uneixen i formen l'ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

La nova ciutat continuava amb una estructura agrària, però l'any 1759, amb l'obertura de la carretera cap a Vilafranca i decret de lliure comerç amb Amèrica del rei Carles III, la ciutat continua creixent. La ciutat intensifica el comerç marítim, i apareixen els indians, persones que comercien amb les Amèriques. Vilanova i la Geltrú separades pel Torrent de la Pastera i unides per un pont (actual carrer del Pont), comença a créixer unint els teixits de les dues ciutats medievals. Aquest nou teixit urbà està influenciat per les ciutats colonials americanes, segons la informació històrica de l'ajuntament.

Al segle XVIII la ciutat s'expandeix tímidament cap al mar, on s'instal·la la primera fàbrica. Vilanova i la Geltrú canvia el model agrícola pel comerç marítim; s'intensifica la manufactura tèxtil entre d'altres, a causa de les fortunes amb què arribaven els indians de "les Amèriques".

Entre els anys 1850 i 1861 Vilanova i la Geltrú es converteix en la tercera ciutat tèxtil de Catalunya.

Tot aquest creixement comporta canvis urbans a la ciutat. Quan una societat canvia la seva estructura, ho fa també la ciutat.

Durant aquest període de canvis, es remarquen els següents esdeveniments.

L'any 1835 amb les desamortitzacions de Mendizábal, el convent dels Caputxins és enderrocat. S'obre el carrer dels Caputxins i es prolonga (actual carrer de Sant Sebastià). La desaparició d'aquest convent dona lloc a la plaça de la Vila. Posteriorment, l'any 1861 arriba l'aigua a la ciutat. I l'any 1872 es presenta el plànol urbanístic de Gumà i Ferran.

Capítol 4 EL CREIXEMENT DE LA CIUTAT

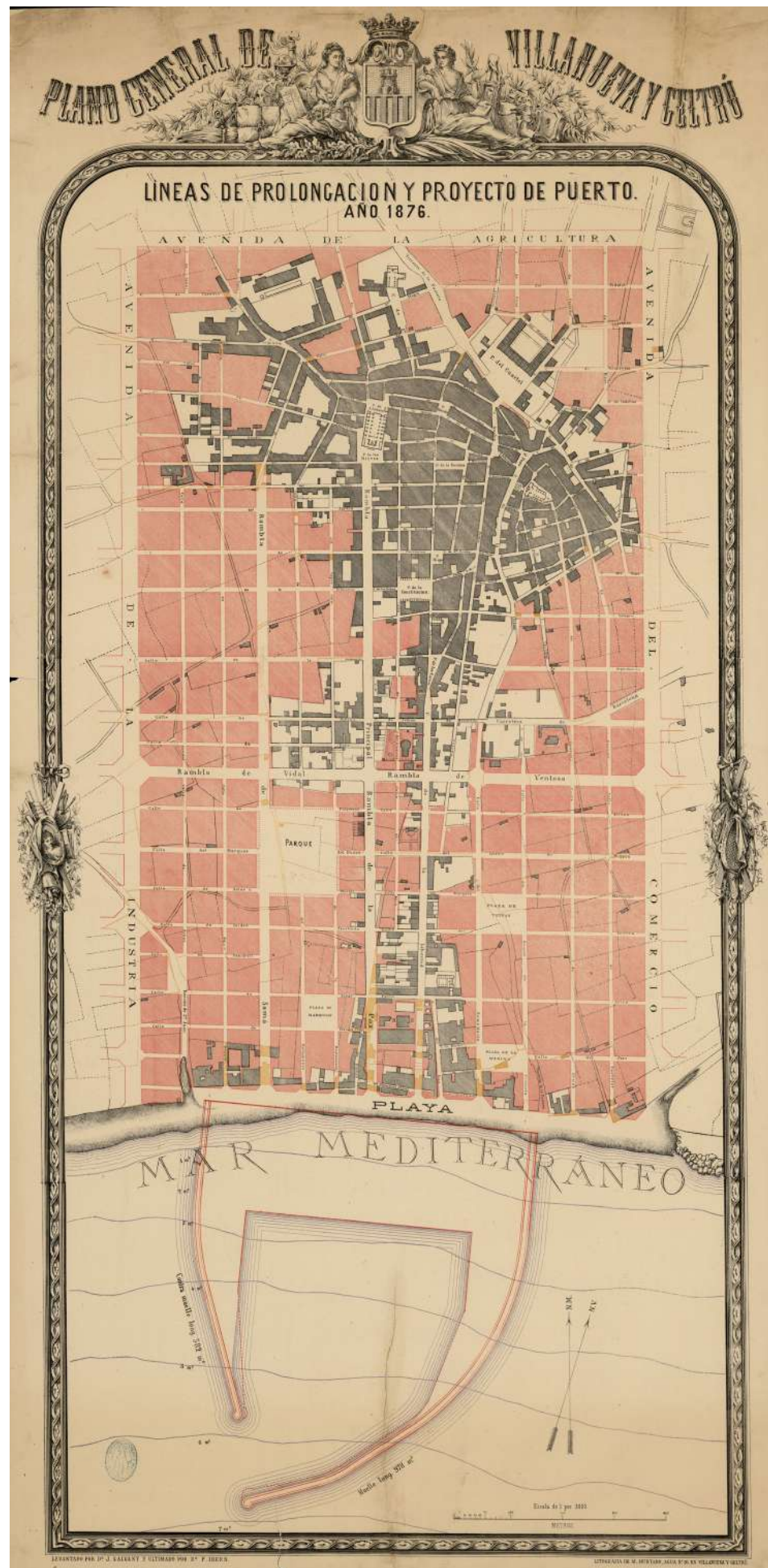

Fig. 33: J.Salvany, l'ibern D.F. Plano general de Villanueva y Geltrú. L'ineas de prolongación y proyecto de puerto 1876. Font: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

El pla Gumà comença a executar-se l'any 1872 amb la prolongació de les rambles cap al mar. S'uneix el nucli històric amb el barri de mar, que havia anat creixent. Les rambles s'adapten, encaixen amb el teixit urbà existent i dibuixen una quadrícula que ja s'havia establert durant el segle anterior. El pla proposa una clara direccionalitat cap al mar, amb unes pautes clares de creixement i d'ordenació.

Aquest pla general s'entén com un rectangle que es recolza sobre la línia de la costa, des del qual puja la rambla prenent la direcció nord, que encaixa amb els eixos de la quadrícula existent del nucli antic.

La proposta es basa en refundar i ordenar la ciutat. No es crea un eixample del nucli antic, sinó que en una retícula o quadrícula, s'absorbeix el nucli vell.

El pla no s'executa en la seva totalitat. No es realitzen les 4 places, així com tampoc les avingudes perimetrals del rectangle, això és degut a les crisis econòmiques de mitjats del segle XIX.

L'any 1877 es construeix la Societat del Ferrocarril de Valls a Vilanova i la Geltrú i Barcelona. Es construeix la carretera cap a Barcelona, l'any 1879. El 29 de desembre del 1881 s'inaugura el ferrocarril costaner i això és gràcies a l'aparició del Banc de Vilanova.

L'any 1896, l'enginyer Francesc Macià presenta el projecte del clavegueram de la ciutat.

Després del període de crisis del segle XIX, el segle XX no comença amb gaire tranquil·litat. És un període de canvis i guerra, amb la monarquia d'Alfons XIII, la guerra del Rif, la dictadura de Primo de Ribera, la Segona República i la Guerra Civil Espanyola.

Tot i les guerres i la situació política, a Vilanova se segueixen fent esforços per a la seva recuperació.

L'any 1902 la fàbrica Pirelli i Cia s'assenta a Vilanova i la Geltrú, seguidament l'any 1905, s'inaugura el far de Cristòfol Colom. L'any 1918 s'inicien les obres de construcció del moll del port

i l'any 1920 s'instal·len els tallers de Renfe a la ciutat. L'any 1929 s'inaugura la planta del Pantà del Foix i el conreu de secà es converteix en conreu de regadiu després del període de la fil·loxera.

Tots aquests fets es veuran interromputs l'any 1936 per la Guerra Civil Espanyola. No hi va haver grans canvis fins a l'any 1950 amb els plans d'estabilització impulsats per l'economia franquista. Entre els anys 1950 i 1975, la població es duplica per la necessitat de mà d'obra de la indústria; de 20.000 habitants augmenta fins als 41.400 habitants.

Les indústries tèxtils es reemplacen per indústries metal·lúrgiques; moltes indústries s'instal·len a la ciutat i aquest fet comporta un creixement urbà sense planificació, i apareixen barris com el del Tacó o les Roquetes. Aquest augment del creixement urbà descontrolat, es redueix amb la construcció planificada dels blocs d'habitatges de Sant Joan i l'Armanyà. Fins a l'any 1975, quan torna la democràcia, no es modifica l'estructura bàsica de la ciutat.

Els següents canvis es produeixen als anys setanta amb la construcció de l'actual carretera C-31, i C-32 i C-15 durant els anys noranta. Aquest fet resulta vital per poder consolidar les àrees industrials de Vilanova i la Geltrú. La ciutat va continuar creixent amb la formació de noves urbanitzacions d'habitatges.

Actualment la ciutat mira cap al futur amb el pla urbanístic de l'eixample nord, on es pretén urbanitzar una dimensió que correspon a 1/3 de la ciutat consolidada fins avui. La resolució del concurs, l'any 2009, va proclamar guanyadora la proposta presentada per Manuel Ruisánchez arquitectes SLP i Serra-Vives-Cartagena SLP, amb el projecte de VNG NORD_MULTIPLE CITY. Segons els participants guanyadors, es presenta un sistema de continuïtats urbanes en sentit mar i muntanya, que se sintetitza amb una força de 5 eixos que extenen la ciutat cap al nord. Es defensa un model urbà més obert i flexible que les habituals ordenacions en xarxa reticular contínua.

Conclusions

Segons les utilitats descrites entre els experts, s'anomenen diferents usos entre els quals destaquen els refugis de guerra i les fresqueres. Segons les descripcions, la gran majoria de construccions subterrànies finalitza el seu recorregut amb una plaça amb forma de circumferència. En aquest espai final, quasi sempre s'hi troben uns bancs, i alguns cops fins i tot estanteries, motius pels quals penso que són espais pensats per a l'estada de persones, durant curts períodes. És a dir que podrien fer la funció de refugis de guerra donada la seva morfologia. Aquests suposats refugis particulars podrien haver servit per protegir a la gent durant els conflictes armats succeïts durant la història, com podrien ser els conflictes carlistes, ja que Vilanova i la Geltrú va patir una gran afectació per aquests conflictes, fins a la guerra civil.

Pel cas contrari, les fresqueres solen tenir una geometria més rectangular, no tan enrevesada, com s'explica en algunes de les descripcions també.

La situació d'aquests soterranis concorda amb el creixement històric de la ciutat; el barri de Vilanova de Cubelles és el que més construccions subterrànies presenta. Els carrers on estan situades les construccions, són carrers estrets, característics dels barris més antics on les dimensions són més reduïdes.

Pel que fa a les dimensions d'aquests espais, s'aprecia com els refugis que pertanyen clarament a l'època de la guerra civil prenen unes dimensions molt més grans que les altres petites construccions, ja que la quantitat de gent que havien d'albergar era molt més elevada. Per cas contrari, els soterranis vinculats a habitatges, són de dimensions més petites, en el cas que la seva funció fos també de refugi, seria destinat a salvaguardar la família que n'era propietària.

Presento aquest treball com una capa més a tindre en compte sobre Vilanova i la Geltrú. Si pensem en la ciutat de Barcelona, aquesta utilitza el subsòl per poder funcionar al ritme al qual ho fa; pas d'instal·lacions, transport de persones, aparcaments, subterranis d'edificis... Vilanova i la Geltrú no és comparable a la gran ciutat, però si és ben cert que si la ciutat segueix creixent, s'hauria de plantejar tindre en compte que hi ha al subsòl. Per això explico que els plànols de subterranis que s'aporten, es puguin tindre en compte per al futur de la ciutat, per prendre consciència de tot el patrimoni ocult que existeix i que estem obviat.

Totes les publicacions al diari referents al tema, tracten sobre els recomptes o descobriments d'aquestes construccions subterrànies, però no en contemplen mai el seu estat de conservació ni un possible manteniment. Aquest últim any, l'ajuntament proposa recuperar les defenses costaneres de la Guerra Civil, ja que es consideren memòria històrica de la ciutat, i es planteja oferir itineraris a la ciutadania perquè es coneguin llocs clau de la nostra ciutat. Són construccions que ajuden a explicar el que va representar la lluita al llarg de la història.

M'agradaria afegir a aquesta iniciativa, la possible recuperació i rehabilitació de dos subterranis, el primer el refugi situat sota l'església de Sant Antoni (del qual l'ajuntament ja té un projecte per poder-lo rehabilitar), així com algun refugi particular dels explicats en el treball, que comencen en forma de túnel per acabar en un espai circular. A part de fer-los visitables i convertir-se en espais que fessin més atractiva i interessant la visita a la ciutat, poden tractar-se d'espais educacionals per a les escoles.

Aquestes construccions ens expliquen la història i no les estem conservant. Les fresqueres eren tecnologia d'època i els refugis ens expliquen situacions de la història.

Per valorar el patrimoni, utilitzant les fitxes que vinculen el subsòl amb la superfície de la ciutat es proposa la possibilitat de crear un recorregut per Vilanova i la Geltrú que permeti descobrir, reivindicar i prendre consciència del patrimoni ocult de la ciutat. A més a més, aquest recorregut podria ordenar-se cronològicament, ja que així s'aprendria història de la ciutat alhora que es visiten punts claus respecte al subsòl. Fent així una reinterpretació de la història segons els soterranis.

Sense memòria no s'avança, cal saber i conèixer per avançar, no pas oblidar.

Bibliografia

Llibres

Albert Virella i Bloda. *Vilanova i la Geltrú, del mil·lenari de Cubelles al setè centenari de la carta-pobla de Vilanova*. Barcelona: Editorial Selecta, 1974. ISBN: 84-298-0581-8

Maria Lluïsa Orriols i Vidal. *Moviment urbanístic a la Vila nova a les darreries del segle XVI*. Vilanova i la Geltrú: Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 2007.

Fernando Álvarez Prozorovich. *Un caso reciente de intervención sobre el patrimonio industrial. El museo de ferrocarril Vilanova y la Geltrú*. A: Rafael Guridi García, Joaquín Ibáñez Montoya, Fernando Vela Cossío. *Proyectar la memoria II*. Espanya: Editorial Rueda S.L, 2015. ISBN: 978-84-7207-230-5

Miquel Corominas, Joaquim Sabaté, Adolf Sotoca. *Plans molt especials*. Barcelona: Papers Sert, 2005. ISBN: 84-96185-70-2

Francesc Mestres. *L'Eixample de mar. Crònica d'una transformació urbana*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2005.

Joan Busquets. *Un projecte urbà, l'Eixample de Mar a Vilanova i la Geltrú*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2007. ISBN: 978-84-96349-26-1

Manuel Baldrich Tibau i Antonio Perpiñá Sebriá. *Estudio de las poblaciones españolas de 20000 habitantes IV, Analisis de Villanueva y Geltrú*. Instituto de estudios de administración local. Seminario de urbanismo 1954

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. *Avanç Pla d'Ordenació Municipal de Vilanova i la Geltrú. Anàlisi i Diagnosi. Volum A- Territori i planejament*. Vilanova i la Geltrú, 2019.

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. *Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Vilanova i la Geltrú*. Barcelona: Diputació de Barcelona, maig 2010.

Articles / Diaris

Joan Virella i Bloda. Els enigmàtics subterranis vilanovins. *Talaia*. Vilanova i la Geltrú: A.E.Talaia, juny 1968

Joan Bellmunt. Una interesante exposición "10 años de arqueología vilanovesa". "*Villanueva y Geltrú*". Vilanova i la Geltrú, 30 març 1974, p.7.

J.U. *Redescobrim la Vilanova subterrània. Per sota la ciutat. Diari de Vilanova*. Vilanova i la Geltrú, 4 agost 1983, p. 31.

Vilanova compta amb 64 soterranis situats a cases particulars i sis refugis de la Guerra Civil. *Diari de Vilanova*. Vilanova i la Geltrú, 21 desembre 2001, p.22-23.

M.Martorell. Viatge al temps dels Caputxins. *Diari de Vilanova*. Vilanova i la Geltrú, 27 gener 2006, p.18.

Treballs acadèmics

Josep Ramon Dichós i Pons, Alba Rosera i Amadó i Guillem Virella i Ràfols. *Subterranis de Vilanova i la Geltrú*. Treball de recerca, 2020.

Bibliografia

Cartografies

Institut Cartogràfic i Geogràfic de Catalunya. Vilanova i la Geltrú: plànol de la ciutat. Barcelona: ICGC (consulta març 2020) Disponible a: <<https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/bcnprov/id/2518>>

CETFA (Compañía Española de Trabajos Fotogramétricos Aéreos). Vilanova i la Geltrú. Barcelona: ICGC (consulta març 2020) Disponible a: <<https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/fotoplanols/id/1447>>

Arxiu Comarcal del Garraf. Vilanova i la Geltrú: Plànols dels refugis de la Guerra Civil Espanyola. Signatura topogràfica 6658. Fons de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

X.Conesa, J.Jansà, J.Tejedor. Bonaire, número 16. A.E.Talaia. G.R.E.V. Vilanova i la Geltrú, 2 agost, 1983. Treball "Subterranis de Vilanova i la Geltrú"

X.Conesa, J.Ayza, J.Ràfols, J.Martí. Campanar, número 3. A.E.TAlaia. G.R.E.V. Vilanova i la Geltrú, 13 agost, 1987. Treball "Subterranis de Vilanova i la Geltrú"

Webs

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. (Consulta: maig 2020) Disponibla a: <https://www.vilanova.cat/espai_public/urbanisme>

Guia del patrimoni. (Consulta juny 2020). Disponible a : <<http://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=744>>

Eixample Nord. (Consulta juny 2020) Disponible a : <<https://www.vngeixamplenord.cat/projecteguanyadorCS.php>>

Annex A. Catàleg dels soterranis Vilanova i la Geltrú

INTRODUCCIÓ

En aquest annex es realitza un recull dels subterranis amb més evidències, tant dels que existeixen plànols com d'aquells dels quals sabem que existeixen portes d'accés.

A l'esquerra, el plànol sobre rasant, s'han dibuixat els edificis i espais que estan situats damunt dels subterranis. A cada edifici ja sigui d'habitatge, d'equipament o d'espai públic se l'hi ha otorgat un número i un color. Els colors determinen si es tracta d'habitatges, equipaments o places i espais lliures. Seguint el color i el número s'ha realitzat una fitxa per a cada subterrani.

Aquestes fitxes generen una vinculació, o referència de la ciutat sobre rasant respecte la ciutat sota rasant.

En aquestes fitxes es troba en codi de referència del subterrani per poder-lo trobar al plànol sota rasant, plànol de subterranis. S'hi afegeix la direcció de la situació, la descripció de l'entorn i s'adjunta la descripció extreta del treball "Subterranis de Vilanova i la Geltrú". També hi ha un emplaçament, un fragment del plànol de la planta de subterranis, fotografies de les façanes (tots els elements anteriors són de font pròpia), i en alguns casos plànols existents dels subterranis (de l'arxiu Comarcal del Garraf), i fotografies dels subterranis (proporcionades per l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú).

Les plantes que es dibuixen en color vermell, són les que corresponen a subterranis sense plànols sense plànols.

L'annex es compon d'un total de 42 fitxes; 32 corresponen a habitatges, 6 a equipaments i 4 a espais lliures.

1. LA GELTRÚ N.1

Situació:

Carrer dels Arengaders,8

Descripció de l'entorn:

Es troba en un carrer estret, d'uns 3,80 metres. Es situa molt a prop de la plaça Font i Gumà, on s'ubiquen el Castell i l'església de la Geltrú. L'habitatge es compon de planta baixa i dues plantes pis, amb una amplada de façana de 5,40 metres.

Característiques generals del subterrani:

Atravessava una sitja i es va tancar perquè es va enfonsar

Descripció del subterrani:

Esmentat al llistat de Joan Bellmunt. Segons J.Bellmunt, al darrere del castell de la Geltrú es va trobar un túnel que travessava una sitja. Es va enfonsar i es va haver de tancar.

Emplaçament

No hi ha plànols, només es sap que existeix una porta

Planta

Façana

2. LA GELTRÚ N.3

Situació:

Carrer Armanyà, 26

Descripció de l'entorn:

Es troba en un carrer estret, d'uns 3,90 metres. Es situa molt a prop de la plaça del Sagrat Cor, en l'extrem oest del barri de la Geltrú. Actualment hi ha un bloc d'habitatges plurifamiliar de planta baixa i dues plantes pis amb data de construcció del 2001 segons cadastre. En aquest carrer, que és límit del barri de la Geltrú amb la riera de la Pastera, moltes de les cases es van enderrocar i s'hi van construir habitatges plurifamiliars nous.

Característiques generals del subterrani:

Es tractava d'una fresquera d'un sol braç, petit i baixet, però avui en dia i trobem un edifici de nova construcció, per tant, donem per perduda aquesta fresquera.

Descripció del subterrani:

Esmentat al llistat de Joan Bellmunt. Segons l'actual propietari de l'edifici, es tracta d'una fresquera d'un sol braç molt petit i molt baixet. Si baixava per unes escales. No tenia cap ramificació ni acabava en cap mena de sala. Actualment està tapat. Hi havia un pou suposadament de construcció més recent. Actualment està cegat. La casa és coneguda per Cal Bertrets.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Façana

3. LA GELTRÚ N.5

Situació:

Carrer Bonaire, 16

Descripció de l'entorn:

Es troba en un carrer estret, d'uns 4,40 metres. Les edificacions del carrer són de planta baixa i una planta pis i en alguns casos de planta baixa i dues plantes pis, com l'habitatge en qüestió. Les plantes baixes també són habitatge i no hi ha comerç. Està situat a prop de la plaça dels Lladoners, a un extrem del carrer Bonaire.

A finals del segle XV la plaça es trobava dins del recinte fortificat, prop de la porta des de la qual començava el camí de Sant Cristòfor.

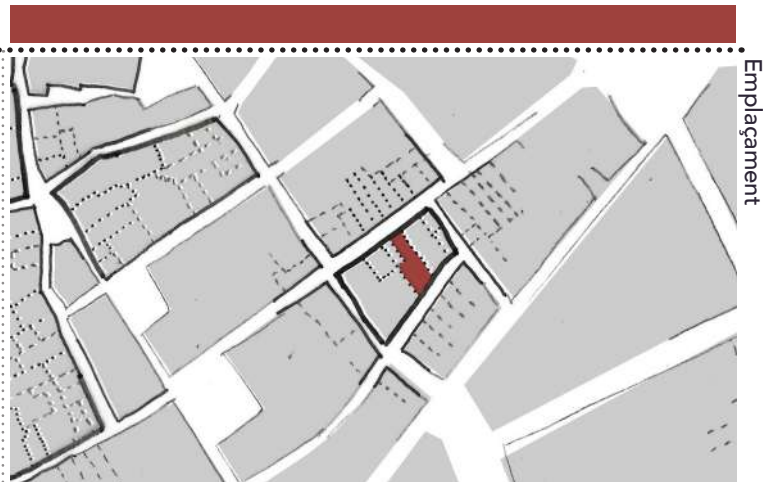
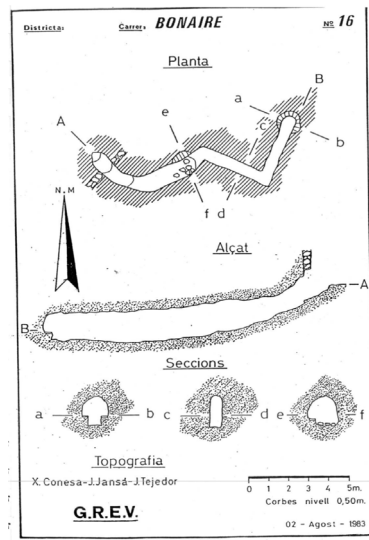
Abans s'anomenava la plaça del pou, per l'existència d'un pou públic al centre.

Característiques generals del subterrani:

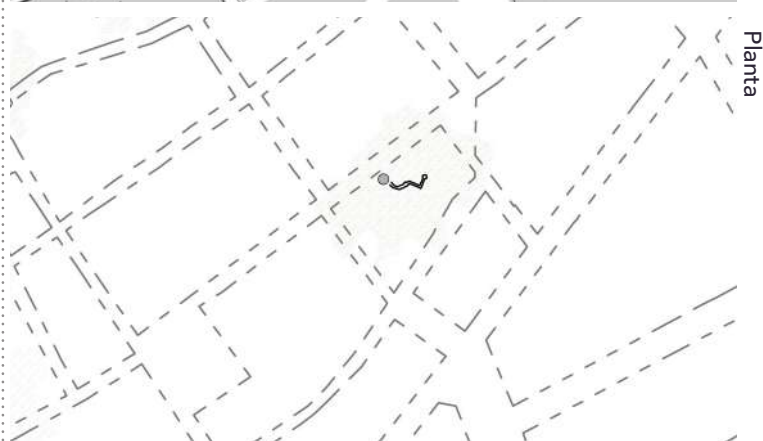
Recorregut de 9,5 metres, desnivell de 2,5 metres, acaba en forma de placeta arrodonida amb bancs esculpits als laterals.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Té un recorregut de 9,5 metres aproximadament i acaba en una sala de forma arrodonida de menys d'un metre de diàmetre amb un banc excavat a la terra a tot el voltant. El desnivell aconseguit és de 2,5 metres aproximadament.

Emplaçament

Planta

Façana

4. LA GELTRÚ N.6

Situació:

Pujada d'en Cinto, 1

Descripció de l'entorn:

Es situa en un carrer de 3,90 metres. La pujada d'en Cinto comença al carrer de la Unió i acaba a la plaça dels Lladoners. En aquest carrer les edificacions són de planta baixa i dues plantes pis. Gairabé no hi ha comerç a les plantes baixes. L'edifici on se situava el subterrani fa cantonada (amplada del carrer Unió 9,60 metres) i es tracta d'un edifici de nova construcció.

Característiques generals del subterrani:

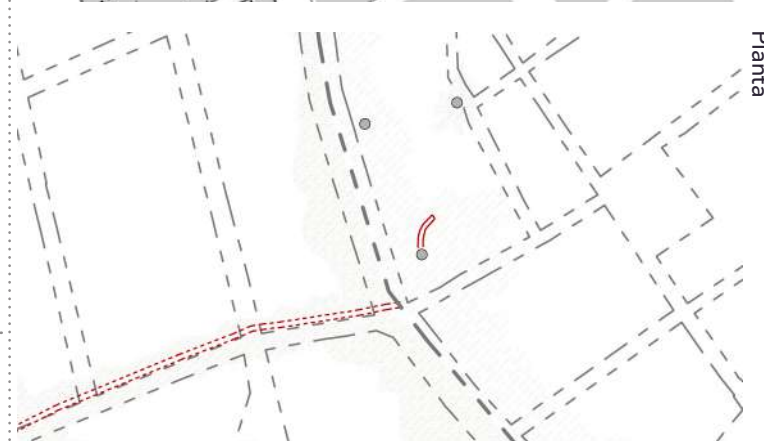
Túnel d'uns 8 metres. Estat actual ensorrat. Es van realitzar uns plànols però no han estat trobats.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Subterrani consistent en un únic passadís en forma de túnel amb uns 8 metres de llarg. Segons els seus propietaris estava en part excavat en roca viva. Al final coincideix amb el pati del senyor Santacana. Actualment està tapat. L'any de l'aiguat es va ensorrar una paret que ocasionarà el descobriment d'aquest passadís. El grup del Centre d'estudis va estudiar aquest subterrani i segons els seus propietaris es van fer uns plànols. La casa es coneix per Cal Manites manyà.

Emplaçament

Planta

Façana

5. LA GELTRÚ N.8

Situació:

Plaça del Sagrat Cor, 1

Descripció de l'entorn:

Situat en una petita plaça triangular de la qual neixen el carrer de les Roques i el carrer de l'Argenteria. El habitatges de la plaça són de planta baixa i dues plantes pis. L'habitatge fa cantonada a la plaça i al carrer dels Terrissaires. L'amplada del carrer dels Terrissaires és de 3,10 metres.

Característiques generals del subterrani:

Recorregut de 3 metres i desnivell de 4 metres. Amb prestatges excavats. Sense placeta ni bancs.

Descripció del subterrani:

S'hi entra per una porta situada a prop dels jardins de la casa. Al començament es baixaven uns quatre metres amb esgraons que acaben en un replà on hi ha un banc. El sostre de l'escala està cobert d'obra de rajola. Formant angle recte surt del replà un passadís d'uns tres metres. En aquest passadís hi han cinc prestatges excavats al fang. Els de la dreta es troben a uns 70cm del terra i els de l'esquerra a uns 30cm. Al final del passadís també hi ha un prestatge.

Emplaçament

Planta

Façana

6. LA GELTRÚ N.9

Situació:

Carrer de la Unió, 29

Descripció de l'entorn:

Situat al carrer de la Unió, d'amplada 9,60 metres. Aquest carrer es va construir sobre el Torrent de la Pastera, la barrera natural que separa la primitiva Vilanova de Cubelles de la Geltrú. Situat molt a prop de la plaça de la Peixetaria. L'edifici que actualment funciona com a bar restaurant, antigament es tractava d'un habitatge. Compta amb una planta baixa elevada respecte el nivell del carrer.

Característiques generals del subterrani:

No s'especifiquen característiques generals, només que se sap que existia una porta. Actualment hi ha el bar de Cal Trajo.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Actualment hi ha instal·lat el Bar Nostàlgic.

Emplaçament

Planta

No hi ha plànols.

Façana

7. EL PALMERAR N.1

Situació:

Plaça Llarga, 1

Descripció de l'entorn:

Es troba en una plaça de geometria més o menys triangular. La plaça llarga es situa fora de l'antiga Vilanova de Cubelles, entre aquesta primitiva Vilanova i l'antiga Geltrú. L'habitatge es compon de planta baixa i dues plantes pis, com la majoria d'edificacions de la plaça.

Característiques generals del subterrani:

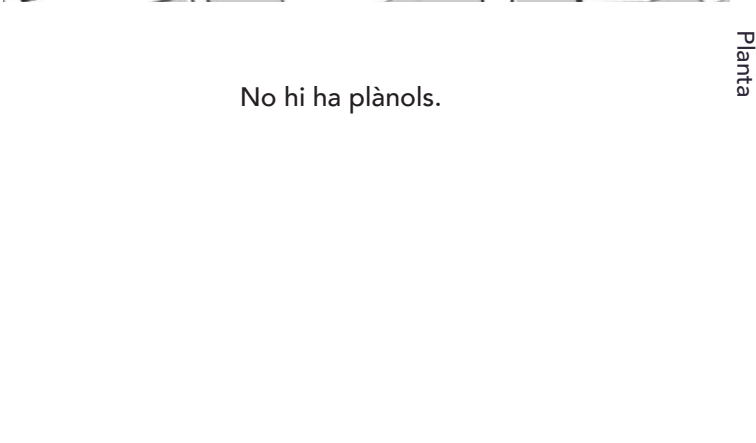
No es coneixen les característiques del subterrani però, a l'entrar a l'edifici s'observa una porta tapiada que probablement fos la que conduïa a l'antic subterrani.

Descripció del subterrani:

Esmentat al llistat de Joan Bellmunt. Els actuals llogaters dels baixos diuen que no n'hi ha cap. Recentment es va construir un aparcament que pot haver destruït aquests túnels. Segons alguns veïns la informació de Joan Bellmunt és correcta. Aquest edifici es coneix per Cal Font.

Emplaçament

Planta

Façana

8. EL PALMERAR N.2

Situació:

Carrer del Palmerar, 1

Descripció de l'entorn:

Situat en un carrer molt estret de 3,10 metres d'amplada, situat a la cantonada d'aquest carrer i la plaça Llarga. L'habitatge es compon de planta baixa i dues plantes pis, com la majoria d'edificacions del mateix carrer del Palmerar. El Palmerar es compon de tres carrers, i està situat entre l'antiga Vilanova de Cubelles, i l'antiga Geltrú. Situat a prop de la plaça de les Casernes, on se situa el pavelló municipal.

Característiques generals del subterrani:

No s'especifiquen característiques generals, només se sap que hi havia dues branques i que una provenia de l'actual plaça de les Casernes.

Descripció del subterrani:

Esmentat a la llista de Joan Bellmunt. Segons Josep Maria Porta que hi havia viscut, aquest túnel hi és però no sap les seves característiques i tampoc coneix ningú que hi hagi baixat. Aquesta casa es coneix per Cal Arans. Segons Xavier Orriols aquest túnel ha estat descobert en dues ocasions. La primera al destapar-se el pis del carrer enfront de Cal Arans. Aleshores es va tapar amb camions de runa. Posteriorment a contruir la telefònica un pont de connexions enfront del número sis d'aquesta plaça es va cegar un passadís que en aquest lloc canviava de direcció. La branca ascendent procedia de la plaça dels Quartels seguint el traçat del carrer i la branca descendent es dirigia cap al torrent del carrer Palmerar Baix o tal vegada per sota de les cases. No es va poder seguir cap de les dues branques.

Emplaçament

Planta

Façana

9. EL PALMERAR N.3

Situació:

Plaça del Pou, 7

Descripció de l'entorn:

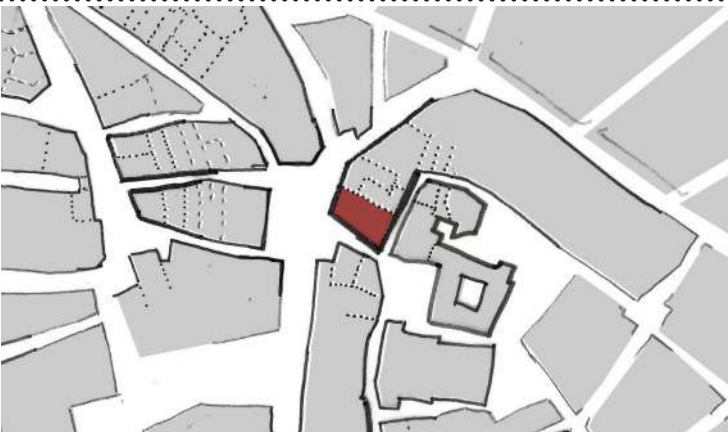
L'edifici consta de planta baixa i dues plantes pisos. Les construccions de la plaça es componen de planta baixa i dues plantes pis. La plaça es comunicava amb el barri de la Geltrú a través d'un pont (actual carrer del Pont) salvant el torrent (actual carrer Unió). Hi destaca la font de pedra dedicada al religiós vilanoví, l'Arquebisbe Francesc Armanyà, obra de l'arquitecte Francisco de Paula del Villar i aixecada amb motiu de l'arribada de l'aigua corrent a la vila, l'any 1861.

Característiques generals del subterrani:

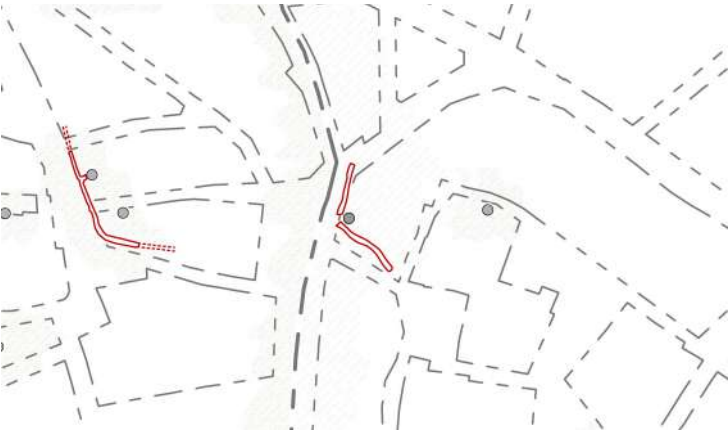
Representació hipotètica. No es coneixen les característiques concretes del subterrani, només que l'entrada era diferents a la resta dels subterrànis i que era molt llarg.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Segons diu el baster de la plaça del Pou als antics Tallers Bertran, actualment ensorrats, hi havia un túnel les característiques del qual desconeix. Segons Salvador Mestre per entrar-hi no es baixava com en la majoria dels túnels. L'entrada era horitzontal al nivell de la plaça del Pou i anava agafant alçada degut a la pendent del terreny en aquest lloc. Recorda únicament que era molt llarg.

Emplaçament

Planta

Façana

10. VN DE C N.1

Situació:

Plaça Arxiprest Llorenç Garriga, 1

Descripció de l'entorn:

Situat en una petita plaça rectangular, a tocar de l'església de Sant Antoni Abat, just al costat del campanar. L'edifici es compon de planta baixa i una planta pis, a diferència de la resta d'edificacions que consten de palnta baixa i dues plantes pis. Les dimensions de la plaça són 13 x 22 metres.

Característiques generals del subterrani:

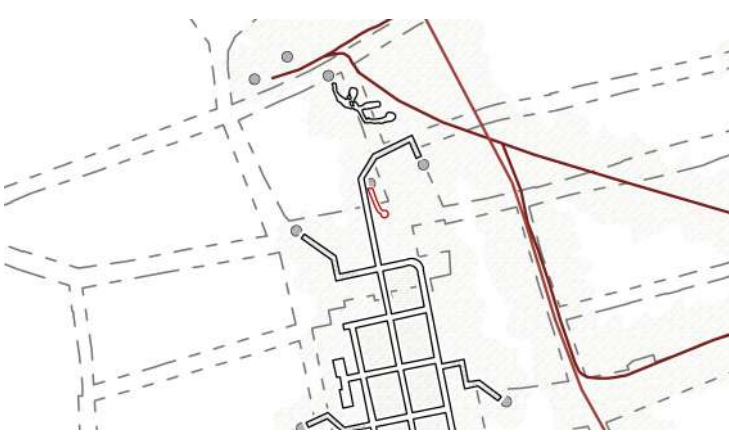
Representació hipotètica.No se'n coneixen bé les característiques, podria tractar-se d'un pou. Segons els plànols de l'arxiu comarcal, aquest possible túnel quedaria tapat per trobar-se amb el túnel de l'església. Però contrastant la informació amb documentació actual del subterrani de l'església, sabem que no és així.

Descripció del subterrani:

Esmentat al llistat de Joan Bellmunt. Segons Mn. Escala a l'edifici de la rectoria no hi ha cap entrada coneguda que porti a cap subterrani. Es coneix, no obstant, un pou d'uns 25 metres de profunditat connectat amb una cisterna que podria ésser un amagatall. Cal no confondre aquest possible túnel amb els de l'església de Sant Antoni.

Emplaçament

Planta

Façana

11. VN DE C N.2

VILANOVA DE CUBELLES N.2

Situació:

Carrer Campanar, 3

Descripció de l'entorn:

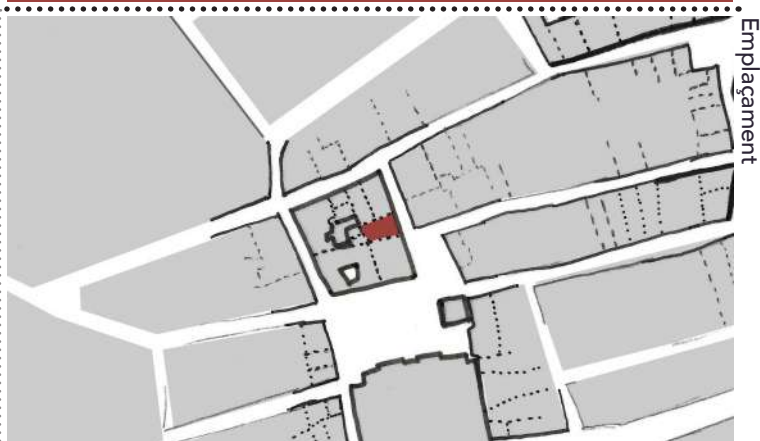
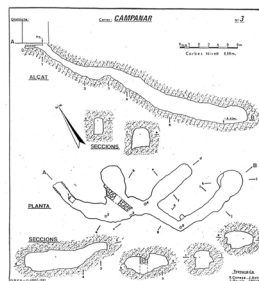
L'edifici consta de planta baixa i dues plantes pisos. Està situat a la cantonada del carrer del Campanar i el carrer Major de 4,20 metres i 4,50 metres d'amplada respectivament. Situat als primers carrers de la primitiva Vilanova de Cubelles.

Característiques generals del subterrani:

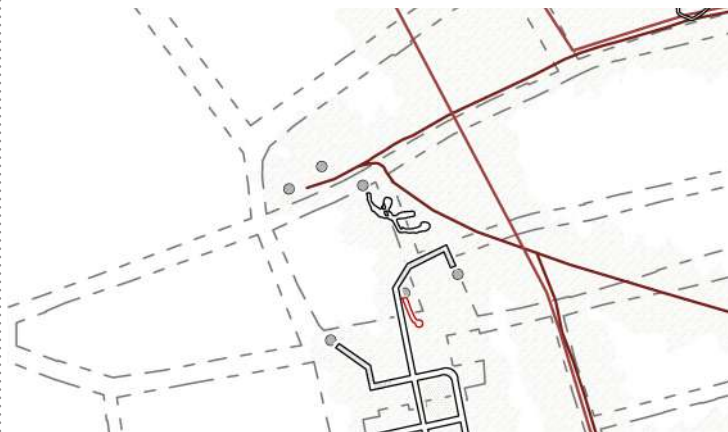
Subterrani de 24 metres de recorregut, amb branques laterals de 4 i 5,5 metres. El tunel acaba en una placeta amb bancs laterals.

Descripció del subterrani:

Túnel de 24 metres de recorregut, amb dues branques laterals de 4 i 5,5 metres respectivament. El recorregut del túnel és ruïnós i fa pendent fins arribar a una sala de planta circular de 2,5 metres de diàmetre. Inicialment el passadís presenta una sèrie de graons però a continuació és simplement una rampa amb força pendent en alguns llocs. Està tot excavat en terreny verge que és argilós amb zones de pedruscall menut. Els túnels laterals acaben en sales allargades amb bancs als costats. Presenta únicament com obra de mamposteria un marges o paret de pedra sec que deuria estat construïda posteriorment a l'obertura del túnel com a reforç perquè no caigués la volta que en aquest punt presenta una filtració d'aigua.

Emplaçament

Planta

Façana

12. VN DE C N.3

VILANOVA DE CUBELLES N.3

Situació:

Carrer Major, 24

Descripció de l'entorn:

Situat davant la plaça Major, en cantonada al carrer Major i el carrer de les Premses. L'edifici actual consta de planta baixa i tres plantes pis. Es tracta d'una construcció actual, pel que podem entendre la casa en la qual es trobava el subterrani no és la que veiem avui en dia.

Característiques generals del subterrani:

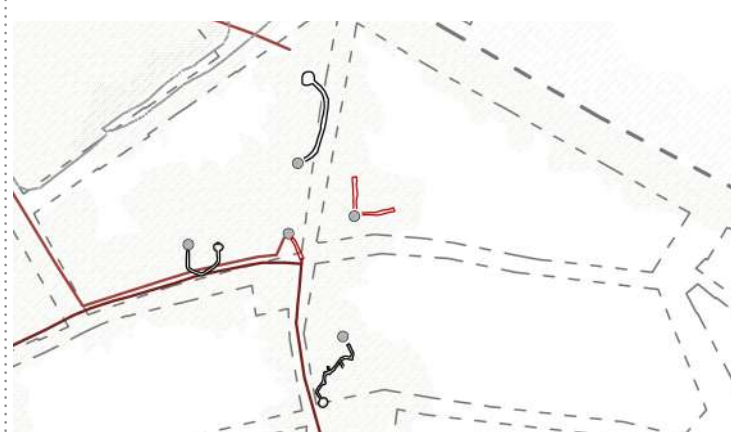
Representació hipotètica. No se'n conèixen bé les característiques, però es diu que es dirigia cap a les cases veïnes. Dins de la construcció subterrànies s'hi van trobar restes d'olles.

Descripció del subterrani:

Esmentat al llistat de Jordi Bellmunt. En aquest lloc hi havia abans una posada coneguda per l'Hostal de Sant Magí. S'hi baixava per una rampa poc profunda que es dirigia cap a les cases veïnes. Al trobar-se s'hi van descobrir molts trossos d'olles trencades i algunes de senceres tal vegada del temps de l'hostal. A la casa del costat es va obrir un pou que va interceptar el subterrani. No se sap quina de les dues construccions es va fer primer.

Emplaçament

Planta

Façana

13. VN DE C N.4/10

VILANOVA DE CUBELLES N.4/10

Situació:

Carrer Major, 30-32 / Carrer de les Premses, 11

Descripció de l'entorn:

Situat davant la plaça Major, en cantonada al carrer Major i el carrer de les Premses. L'edifici consta de planta baixa i dues plantes pis. Actualment Museu Romàntic Can Papiol, o Can Papiol, és un museu amb seu al centre històric de Vilanova i la Geltrú. Es tracta d'una casa senyorial de finals del segle XVIII.

Característiques generals del subterrani:

El subterrani número 4, s'ubica a la cuina dels masovers, prop de l'entrada principal a l'antic habitatge. Aquest túnel és hipotètic ja que no se'n tenen gaires dades.

El subterrani número 10 es situa als jardins de la casa, i si que s'han trobat plànols.

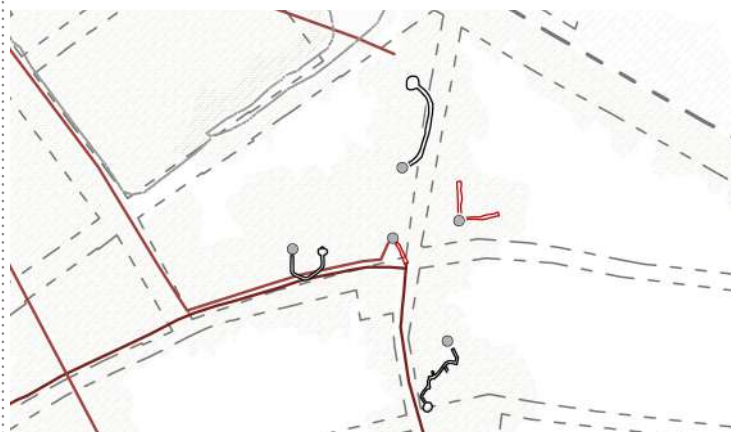
Descripció del subterrani:

Núm.4: Conegut d'anys enrera per la majoria de vilanovins. Forma part de les llegendes i tradicions populars de Vilanova. Dins la Casa Papiol a la cuina dels masovers hi ha l'entrada d'un túnel, les característiques del qual es desconeixen perquè quan es va trobar ja estava enrunat. Segons la tradició popular arribava fins al convent dels Caputxins, situat aleshores a l'actual plaça dels cotxes.

Núm.10: Esmentat al llistat de Jordi Bellmunt. Casa Papiol. Al tenir de fer obres a la casa Papiol l'any 1974 es va descobrir un segon túnel (o tal vegada una ramificació de l'anterior). Aquest túnel prenia la direcció nord seguint el carrer de les premses. Segons informacions rebudes de la senyor Assumpta Gou, a partir del punt en que es va descobrir baixava uns 4 o 5 metres i anava a parar sota de la quadra de la Casa Papiol. Al final hi havia una sala circular molt ben feta igual que el túnel. Tot està picat a sòl verge. El terreny és d'aluvió constituït per argila i pedruscall. Tot al voltant de la sala del final hi ha un banc i a les parets s'obren diverses fornícules.

Emplaçament

Planta

Façana

14. VN DE C N.5

VILANOVA DE CUBELLES N.5

Situació:

Carrer Major, 36

Descripció de l'entorn:

Situat al carrer Major, d'uns 5,10 metres d'amplada. Es tracta d'una vivenda de planta baixa i dues plantes pis, com la majoria de les edificacions d'aquest carrer. Es troba molt a prop de la plaça Major i del Museu Can Papiol.

Característiques generals del subterrani:

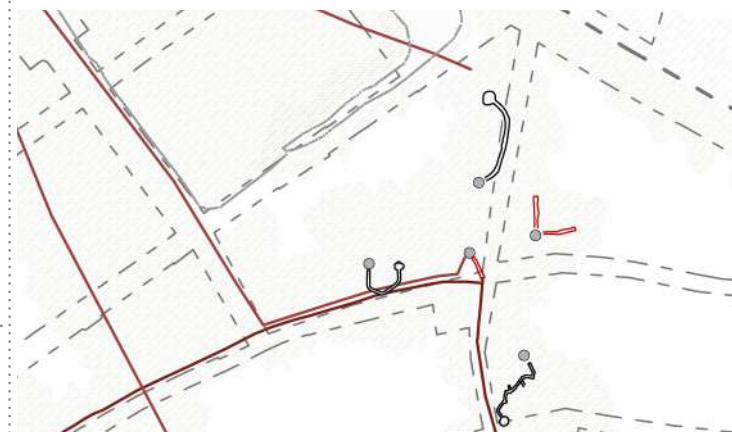
Es tracta d'una fresquera.

Descripció del subterrani:

Esmentat al llistat de Joan Bellmunt. Túnel cegat pel febrer de 1990 al fer obres a la casa. Es tracta d'un petit túnel d'un sol braç i en pendent cap a l'interior i sense cap característica especial. Estava excavat al sol verge sense cap obra de construcció. Segons les darrers penones que el van veure es tractava d'una fresquera.

Emplaçament

Planta

Façana

15. VN DE C N.8

VILANOVA DE CUBELLES N.8

Situació:

Carrer del Mig

Descripció de l'entorn:

Situat al carrer del Mig, d'amplada 4,50 metres amb habitatges de planta baixa i dues plantes pis, fa cantonada amb l'actual plaça Pau Casals. La Plaça Pau Casals va ser des de l'any 1374 i fins el 1867, la Plaça Major, per ser seu del primer Ajuntament de Vilanova, que ocupà la cantonada de la plaça amb l'actual carrer de Sant Antoni. Un plafó de rajoles de ceràmica en deixa testimoni.

Característiques generals del subterrani:

Representació hipotètica per manca d'informació. Es diu que el subterrani anava a parar a dues placetes rodones sota la plaça Pau Casals.

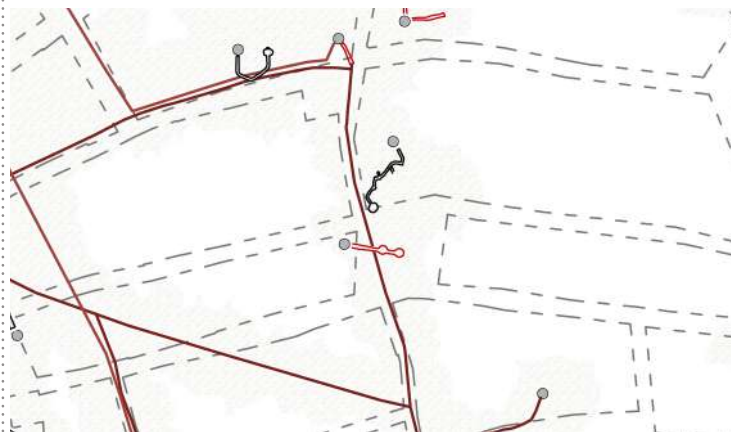
Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Segons els actuals propietaris d'aquest edifici on redicava el magatzem dels "Productos Levante" en un racó hi havia una trampilla que donava a unes escales excavades d'argila que portaven a un túnel molt llarg amb el sostre en forma de bóveda. Quan hi eren no el van seguir gaire però es deia que era una entrada del túnel del Convent dels Caputxins.

Segons Joan Bellmunt els treballadors del magatzem hi van baixar i l'hi van explicar que anava a parar sota la plaça Pau Casals i que acabava en dues placetes rodones, particularment poc freqüent.

Emplaçament

Planta

Façana

16. VN DE C N.9

VILANOVA DE CUBELLES N.9

Situació:

Plaça Pau Casals, 5

Descripció de l'entorn:

Situat al carrer de les Premses, d'amplada 4,10 metres, fent cantonada a la plaça Pau Casals. L'habitatge es compon de planta baixa i dues plantes pis, actualment hi ha un negoci a la planta baixa.

La Plaça Pau Casals va ser des de l'any 1374 i fins el 1867, la Plaça Major, per ser seu del primer Ajuntament de Vilanova, que ocupà la cantonada de la plaça amb l'actual carrer de Sant Antoni. Un plafó de rajoles de ceràmica en deixa testimoni.

Característiques generals del subterrani:

Amplada de 90 centímetres i alçada de 1,80 metres. Acaba amb una placeta circular. És important la troballa que van fer, ja que hi havia un cap d'un boc escolpit a la paret.

Descripció del subterrani:

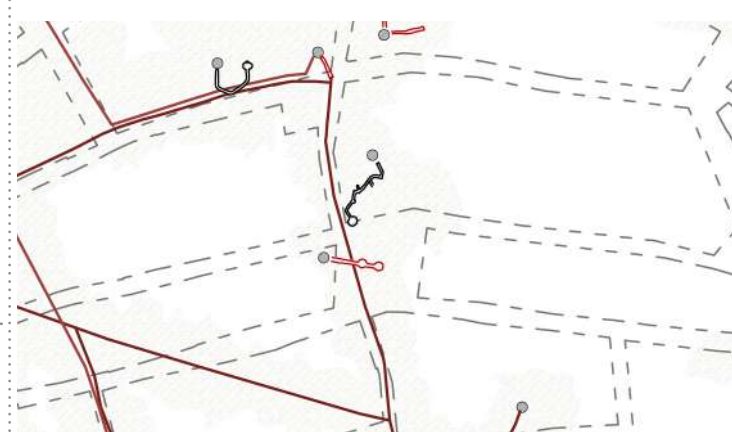
Esmentat per Joan Bellmunt. Descrit per Alberto del Castillo i Manuel Riu.

Cal Fideuer. La boca d'aquest túnel es trobava prop de l'entrada de la casa. Actualment està tapat amb obra.

S'hi baixava per una escala excavada al terreny d'uns vuit graons. El recorregut no era recte, feia algunes siga-sagues. Tenia una amplada d'uns 90cm i l'alçada era aproximadament 1,80 metres. Aquest túnel sembla que tenia varies entrades però actualment cap d'elles és practicable. Acabava en una plaça en forma de cúpula de 2 metres de diàmetre i dos d'alçada amb bancs excavats a les parets que era una terra argilosa d'aluvió. A la placeta del final hi havia un cap d'animal, un boc, treballat a la terra de la paret. Aquest cap va ser desplaçat del seu lloc original i dipositat al Museu Balaguer.

Emplaçament

Planta

Façana

17. RAVAL DE TERRA N.2

RT N.2

Situació:

Carrer de l'Aigua, 39

Descripció de l'entorn:

Situat al carrer de l'Aigua, cantonada al carrer Santa Anna. Les amplades dels carrers són de 3,40 i 4,90 metres respectivament. L'habitatge compta amb planta baixa i dos plantes pis, com la gran majoria d'edificacions del carrer de l'aigua.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Característiques generals del subterrani:

Representació hipotètica per manca d'informació. Al diari s'explica que era un possible túnel d'escapada ja que comunicava un costat del carrer amb un altre carrer.

Descripció del subterrani:

Segons la senyora Isabel del Arco, antiga llogatera d'aquesta casa, hi ha un passadís al subsòl de la casa, l'entrada del qual estava en una mena de galeria al darrera de la casa. En un racó hi havia una trampilla que donava accés per una escala de ferro al subterrani. Un cop a baix hi havia una gran sala amb bancs a la paret. Al sostre hi havia unes argolles de ferro penjades. D'aquesta mateixa sala tocant al carrer de l'Aigua hi havia un pou. Tirant en direcció al carrer del Teatre hi havia un passadís més baix i més estret. Tenia una llargada considerable però s'ignora fins allà on arribava. Actualment l'entrada està tapada i no és gaire possible accedir-hi.

Façana

18. RM N.1

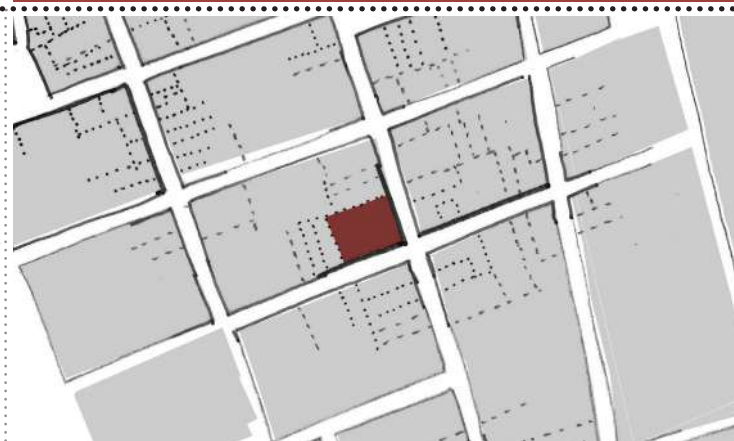
RAVAL DE MAR N.1

Situació:

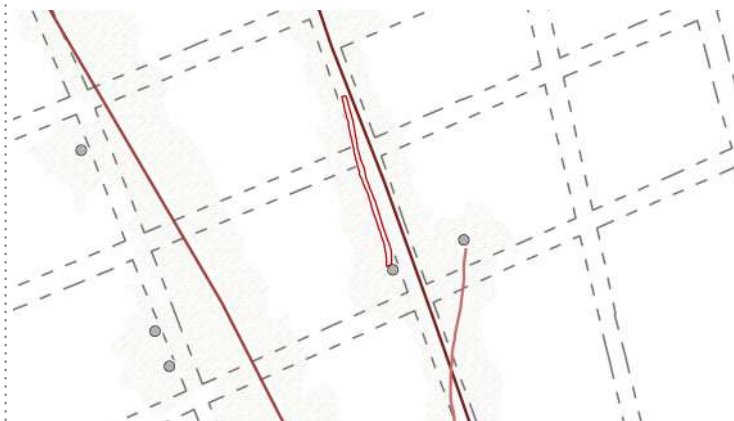
Carrer dels Caputxins, 18

Descripció de l'entorn:

Situat al carrer dels Caputxins, d'amplada 5,60 metres. L'edifici es compon de planta baixa i dues plantes pis. Totes les plantes baixes d'aquest carrer són locals comercials. El carrer porta el nom de l'ordre religiosa que instal·lada al Convent que hi havia en aquella àrea a mitjans del s. XVII.

Emplaçament

Planta

Característiques generals del subterrani:

Representació hipotètica. Se'n desconeixen les característiques. Actualment hi ha un negoci de General Òptica.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Actualment hi ha la sabateria Coll. Actualment està ensorrat. Molta gent recorda que era utilitzat com a magatzem de la sabateria. Segons ens han dit anava en direcció a la plaça de les Cols i tenia un recorregut d'uns 45 metres.

Façana

19. RM N.5

RAVAL DE MAR N.5

Situació:

Plaça de les Cols, 2

Descripció de l'entorn:

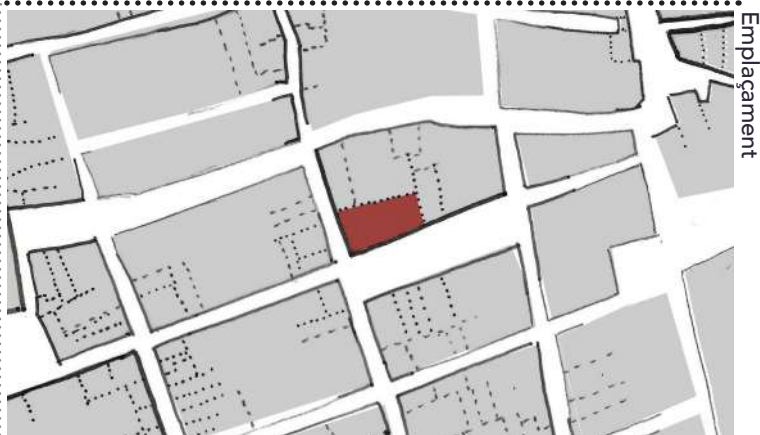
L'edifici compta amb planta baixa i dues plantes pis. La plaça es va formar a principis del segle XVIII. L'any 1732 s'hi van traslladar les pagueses que venien verdures, procedents de la Plaça Nova (a l'actual carrer Sant Pere), d'aquí el nom de plaça de les Cols. El mercat de verdures es va mantenir durant tot el segle XIX fins la inauguració del Mercat nou. Entre 1939 i 1978 va dur el nom de plaça d'Espanya. Compta amb diversos edificis d'interès històric i conforma un espai urbà de gran interès.

Característiques generals del subterrani:

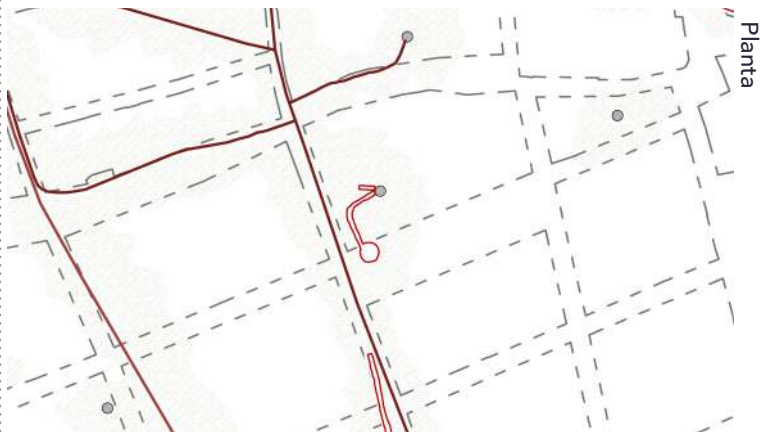
Representació hipotètica. Dos trams, el primer de 8 metres i el segon de 9,5 metres. Acaba amb una placeta de diàmetre 2,60 metres.

Descripció del subterrani:

Antic edifici conegut per cal Cabanyes. Actualment als baixos hi ha un comerç de la firma Kodak propietat de Carles Pujades. Al darrera de la botiga hi ha una portella que dona accés al túnel d'entrada a una galeria subterrània. Actualment degut a les obres de la botiga l'entrada es fa per una escala de paret, no obstant el primiriu accés es feia per una escala de 19 a 20 graons tallats a la terra, avui destruïts en el seu tram superior. Aquestes escales donen accés a un túnel que pren la direcció de ponent amb una llargada de 8 metres per després girar en direcció sud amb un recorregut de 9,5 metres i arribar a una sala rodona de 2,6 metres de diàmetre i 2 metres d'alçada amb bancs excavats a la terra a tot el voltant. En el primer tram del túnel a la dreta hi ha una mena de segon passadís que pren direcció paral·lela al que descendeix però únicament té una llargada de tres metres. Sembla una obra inacabada. Al segon tram del túnel hi ha tres nínxols a la banda dreta i dos a l'esquerra de grans dimensions.

Emplaçament

Planta

Façana

20. RM N.10

RAVAL DE MAR N.10

Situació:

Plaça dels Cotxes, 6

Descripció de l'entorn:

Es tracta d'una plaça de planta gairebé quadrada. Les cares sud, est i oest presenten immobles de gran qualitat arquitectònica amb les cases Vidal i Mascaró, Junqué i Escofet (que presideix la plaça), Soler i Vidal i Ramona i Maynés. Al centre de la plaça hi ha un fanal de ferro fos que es ramifica en cinc braços. Hi ha xiprers i altres espècies de vegetació. L'any 1784 es beneeix dels caputxins, aleshores s'anomenava plaça dels Caputxins. L'any 1867 la plaça pren la fesomia actual amb la construcció de la casa Junqué i el col·legi de les Puríssimes, segons projecte del mestre d'obres Josep Salvany.

Característiques generals del subterrani:

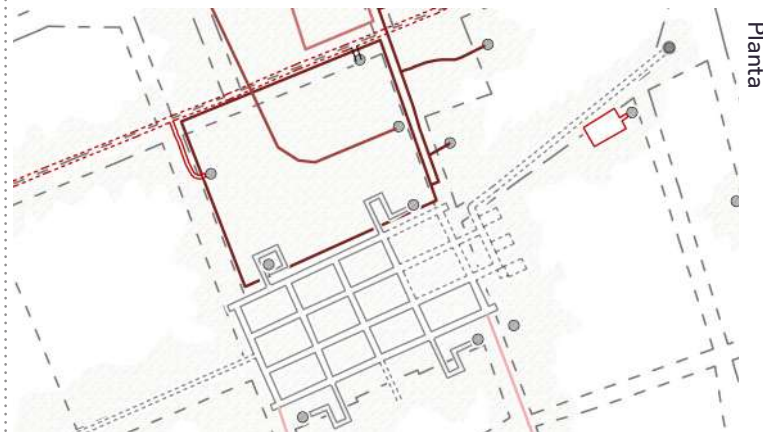
Representació hipotètica. No hi ha plànols però si que és ben cert que sota la casa de les columnes encara hi ha dues grans cisternes de l'antic convent dels Caputxins.

Descripció del subterrani:

"Casa de les Columnes". Esmentat per Joan Bellmunt. Edifici conegut també per Can Ramona. Segons el senyor raventós, actual propietari, hi ha una entrada del túnel que anava del convent dels Josepets fins al dels Caputxins (notar que aquest mistetrió túnel s'allarga fins al convent dels Josepets). A l'entrada de la casa hi ha una reixa fixa que tapa l'entrada del túnel. L'accés es feia per unes escales que donaven a una sala que es feia servir abans de rebost. El passadís es dividia en dos branques, una que s'acabava en una sala i una altre que comunicava amb el subterrani dels Caputxins.

Emplaçament

Planta

Façana

21. RM N.11

RAVAL DE MAR N.11

Situació:

Plaça dels Cotxes, 7

Descripció de l'entorn:

Es tracta d'una plaça de planta gairebé quadrada. Les cares sud, est i oest presenten immobles de gran qualitat arquitectònica amb les cases Vidal i Mascaró, Junqué i Escofet (que presideix la plaça), Soler i Vidal i Ramona i Maynés. Al centre de la plaça hi ha un fanal de ferro fos que es ramifica en cinc braços. Hi ha xiprers i altres espècies de vegetació.

L'any 1784 es beneeix dels caputxins, aleshores s'anomenava plaça dels Caputxins. L'any 1867 la plaça pren la fesomia actual amb la construcció de la casa Junqué i el col·legi de les Puríssimes, segons projecte del mestre d'obres Josep Salvany.

Característiques generals del subterrani:

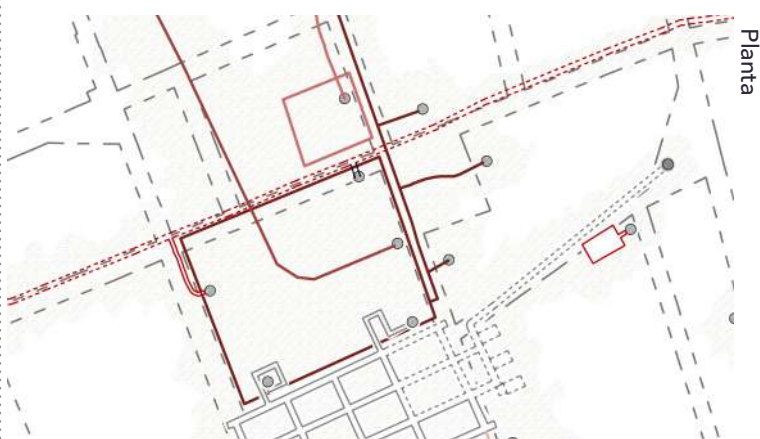
Representació hipotètica. No es té massa informació.

Descripció del subterrani:

Banc Hispano. Esmentat per Joan Bellmunt. Actualment no hi ha cap entrada practicable. El subterrani es va trobar al fer les obres de la caixa forta del banc. Per una part venia de la direcció del carrer Unió passant pel carrer de Santa Eulàlia. Passava per sota del Banc Hispano-Americano i va a donar aproximadament fins al Banc de Bilbao. A l'extrem, que hi ha al carrer Unió del túnel és molt alt i ample, no obstant, a mida que avança es va fent més baix i estret.

Emplaçament

Planta

Façana

22. RM N.15

RAVAL DE MAR N.15

Situació:

Carrer Sant Felip Neri, 2

Descripció de l'entorn:

Carrer de 4,60 metres d'amplada. Molt a prop de plaça Mirò de Montgròs.

Al mig de la plaça hi trobem una font promoguda per "Samà, Raventós i Cia" l'any 1861 i projectada per l'arquitecte Francisco de Paula del Villar, d'estil neoclàssic del 1861.

Característiques generals del subterrani:

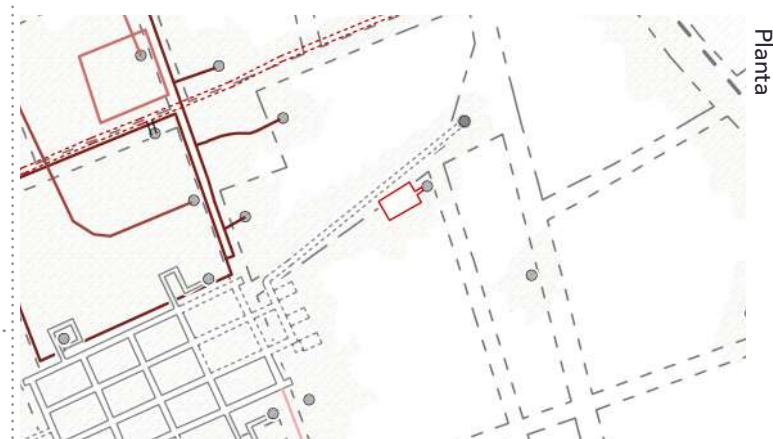
Representació hipotètica. Sala irregular d'uns 6 per 10 metres de dimensions. S'hi accedia descendint 2,5 metres.

Descripció del subterrani:

Abans carrer Calders. Esmentat per Joan Bellmunt. S'hi accedeix per una baixada d'uns 2,5 metres i s'arriba a una sala irregular de parets rectes d'uns 10 metres de llargada per 6 d'amplada al lloc més ample. El sostre està reforçat amb vigues de fusta. Tot està excavat al terreny de terra i no hi ha cap treball d'obra. A les parets hi ha com una mena de prestatges. Té uns forats de ventilació.

Emplaçament

Planta

Façana

23. RM N.16

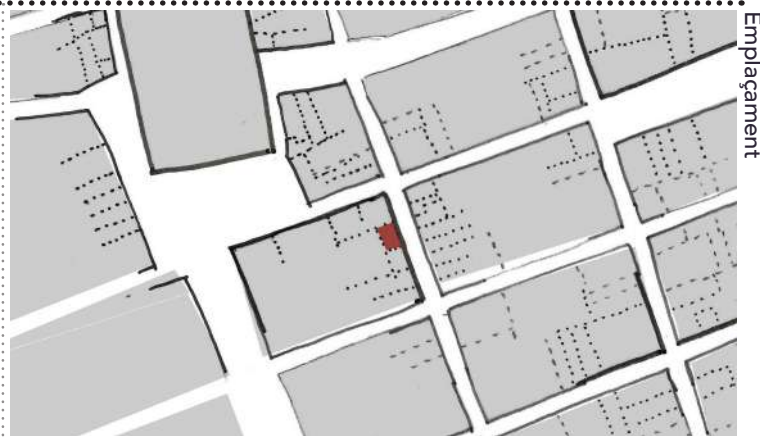
RAVAL DE MAR N.16

Situació:

Carrer Sant Gervasi, 36

Descripció de l'entorn:

El carrer de Sant Gervasi de 5,30 metres d'amplada, va ser un eix principal del creixement de la ciutat als segles XVII i XVIII. Carrer setcentista, amb estructura de planta baixa i dues plantes pis per edifici en la major longitud del carrer.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Característiques generals del subterrani:

No hi ha suficient informació.

Descripció del subterrani:

LLibreria La Mulassa. Durant l'estiu de l'any 1989, al carrer Sant Gervasi enfront del número 36 es va esfonsar donant lloc a la descoberta d'un túnel. Incomprensiblement no es va aprofitar per explorar aquest subterrani limitant-se la brigada municipal a buidar runa dins el forat per lo més ràpidament possible restablir la circulació.

Façana

24. RM N.20

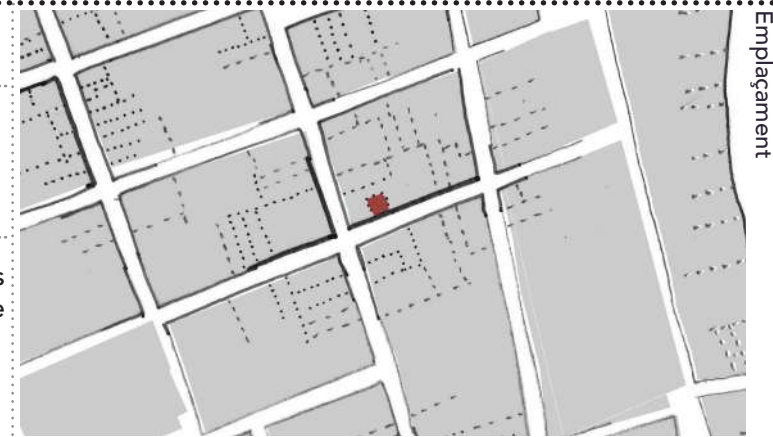
RAVAL DE MAR N.20

Situació:

Carrer Sant Joan, 18

Descripció de l'entorn:

Carrer de 5,30 metres, creua el carrer dels Caputxins. Les edificacions del carrer són de planta baixa i dues plantes pis.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Característiques generals del subterrani:

No hi ha suficient informació.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Aquest túnel anava a parar entre el carrer Sant Joan i el carrer Caputxins. L'entrada es trobava en una sota-escala tapada per una reixa. Després de la guerra un troç es va enrrunar. A finals de l'any 1989 es fer obres es va tapar definitivament.

Façana

25. NORD N.1

Situació:

Carrer Ametller

Descripció de l'entorn:

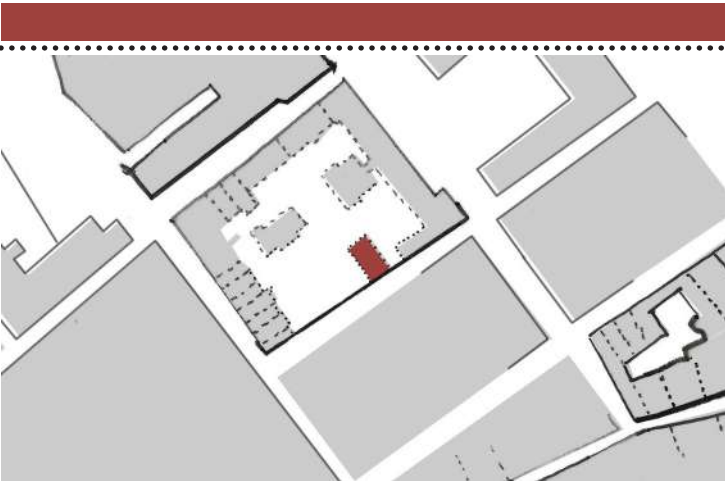
El carrer de l'Ametller de 5,60 metres d'amplada. Les edificacions d'aques carrer es componen de plata baixa i una planta pis. Aquest subterrani es situa molt proper a la casa de Joaquim Mir. És un edifici entre mitgeres, fa cantonada entre els carrers de Sant Josep i el de Joaquim Mir. És de planta rectangular i consta de planta baixa i dues plantes pis. La casa va ser la residència vilanovina del pintor Mir durant molts anys. A l'any 1986 era seu del sindicat Unió General de Treballadors.

Característiques generals del subterrani:

Representació hipotètica. No hi ha suficient informació.

Descripció del subterrani:

Segons Jordi Capitan, en un punt indeterminat del carrer Ametller, es va trobar una boca d'un subterrani. Casualment el propietari a l'arrencar un arbre a l'hort va descobrir una llosa que donava entrada al subterrani. Es diu que va tapiar el túnel pels dos costats aconseguint una habitació subterrània sota la seva casa.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Façana

26. NORD N.2

Situació:

Carrer Barcelona

Descripció de l'entorn:

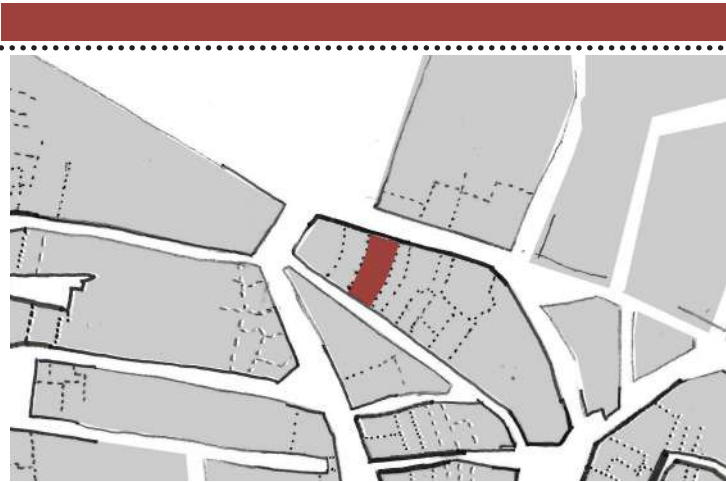
Carrer de 8 metres, envolta els límits de l'antiga Vilanova de Cubelles i la Geltrú. Les edificacions del carrer són de planta baixa i dues plantes pis.

Característiques generals del subterrani:

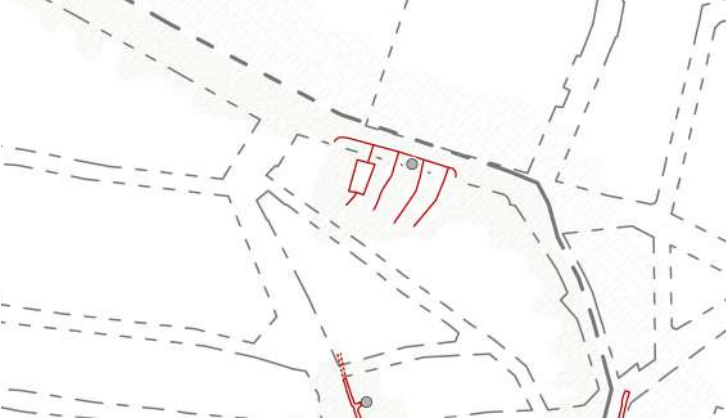
No hi ha suficient informació per situar el subterrani descrit. Les característiques generals són: Planta rectangular d'uns 5 per 9 metres; travessava les cases fins al torrent de la Pastera.

Descripció del subterrani:

En algunes cases que antigament donaven al carrer de la Pastera, abans d'estar cobert hi havia unes entrades pel mateix torrent que donaven accés a una mena de soterranis on entre altres utilitats hi podia haver les cavallerisses en el cas d'ésser una família de pagesos. Actualment es conserven algunes d'aquestes "grutes" a les que es té accés per una trampilla i una escala de gat. La que hem visitat és de planta rectangular de 5 per 9 metres. Està excavat a la terra i les parets estan reforçades amb pedra en sec. Hi ha algunes columnes d'obra. Té el sostre en forma de volta amb una alçada d'aproximadament 2,5 metres.

Emplaçament

Planta

Façana

27. VN MODERNA N.4

VILANOVA MODERNA N.4

Situació:

Carrer Hernai, 26

Descripció de l'entorn:

El carrer d'Hernani de 6 metres d'amplada. L'edifici compta amb 5 metres de façana. Les edificacions d'aquest carrer es componen de planta baixa i una planta pis i de planta baixa i dues plantes pis, tot i que l'edifici en qüestió només consta d'una planta baixa.

Característiques generals del subterrani:

No hi ha suficient informació. Sabem que existia un subterrani.

Descripció del subterrani:

A l'obrir el carrer Hernai per obres del clavegueram es van trobar uns subterrànies. No sabem que ningú els hagi estudiat.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Façana

28. GUERRA CIVIL N.2

GC N.2

Situació:

Carrer Llibertat

Descripció de l'entorn:

Carrer de 8 metres, la majoria de construccions són de planta baixa i dues plantes pis. Actualment hi ha un edifici d'habitatges plurifamiliar de nova construcció, segons plànols, sobre del refugi.

Característiques generals del subterrani:

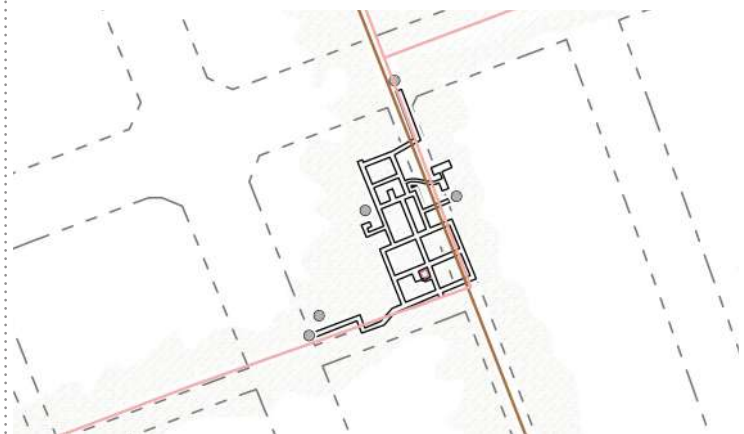
Es tracta d'un refugi antiaèri de la guerra civil amb 4 entrades segons plànols de l'Arxiu comarcal del Garraf.

Descripció del subterrani:

Antics tallers Citroen. Referències poc precises situen uns subterrànies en aquest edifici. Probablement són de construcció recent.

Emplaçament

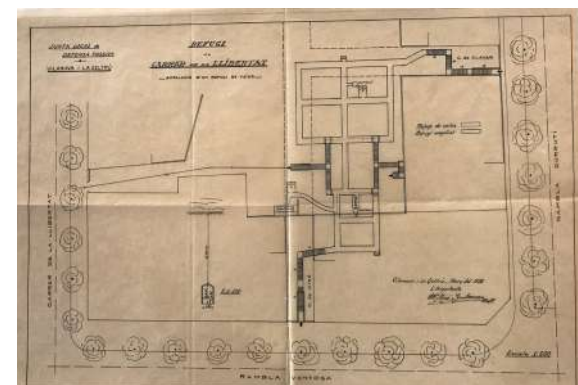

Planta

Façana

Planta

29. GUERRA CIVIL N.3

GC N.3

Situació:

Rambla de la Pau

Descripció de l'entorn:

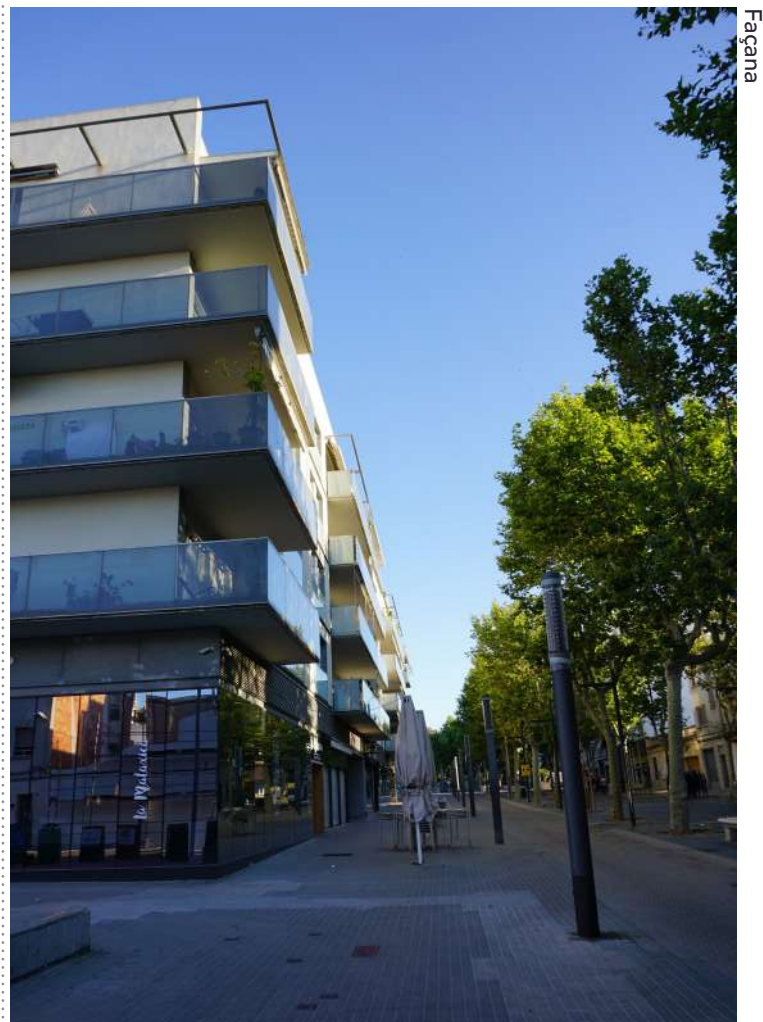
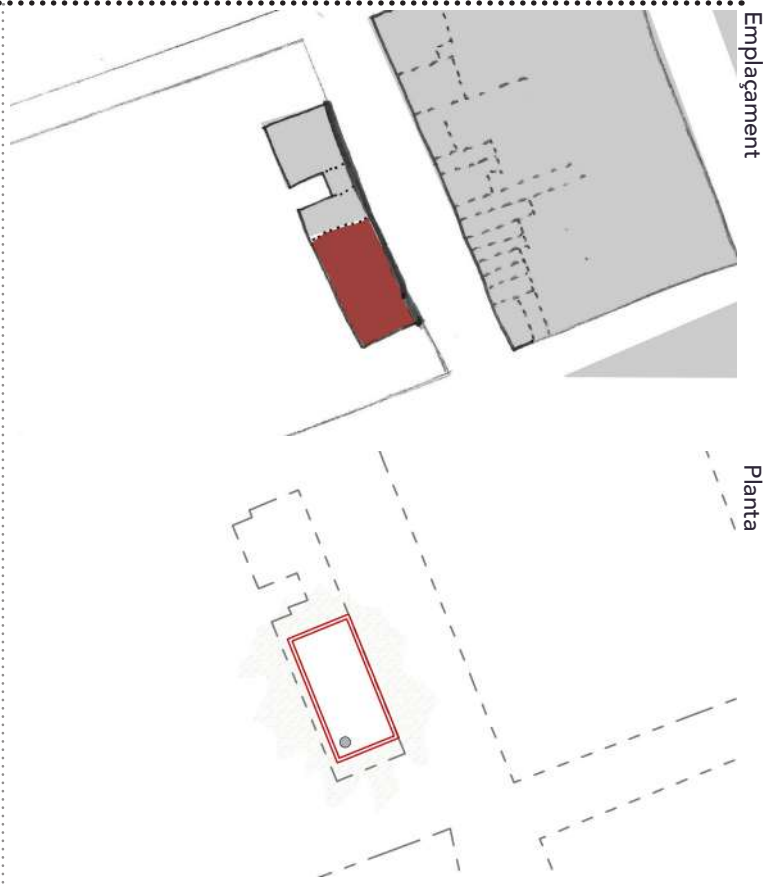
La rambla de la Pau té una amplada de 25 metres. Actualment hi ha nous edificis sobre la suposada zona on hi havia un refugi, els edificis nous son de planta baixa i quatre plantes pis.

Característiques generals del subterrani:

No hi ha suficient informació.

Descripció del subterrani:

Factoria Pirelli. Durant la guerra civil es van contruir refugis pels obrers degut als bombardeigs de l'aviació franquista ja que la Pirelli fou declarada indústria de guerra.

30. GUERRA CIVIL N.5

GC N.5

Situació:

Carrer del Tigre

Descripció de l'entorn:

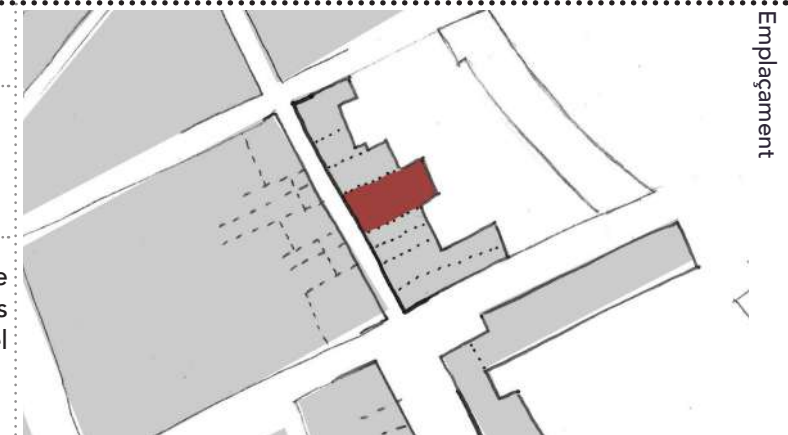
Carrer de 6 metres d'amplada, la majoria de construccions són de planta baixa i dues plantes pis. És el carrer que continua quan s'acaba el carrer de Barcelona.

Característiques generals del subterrani:

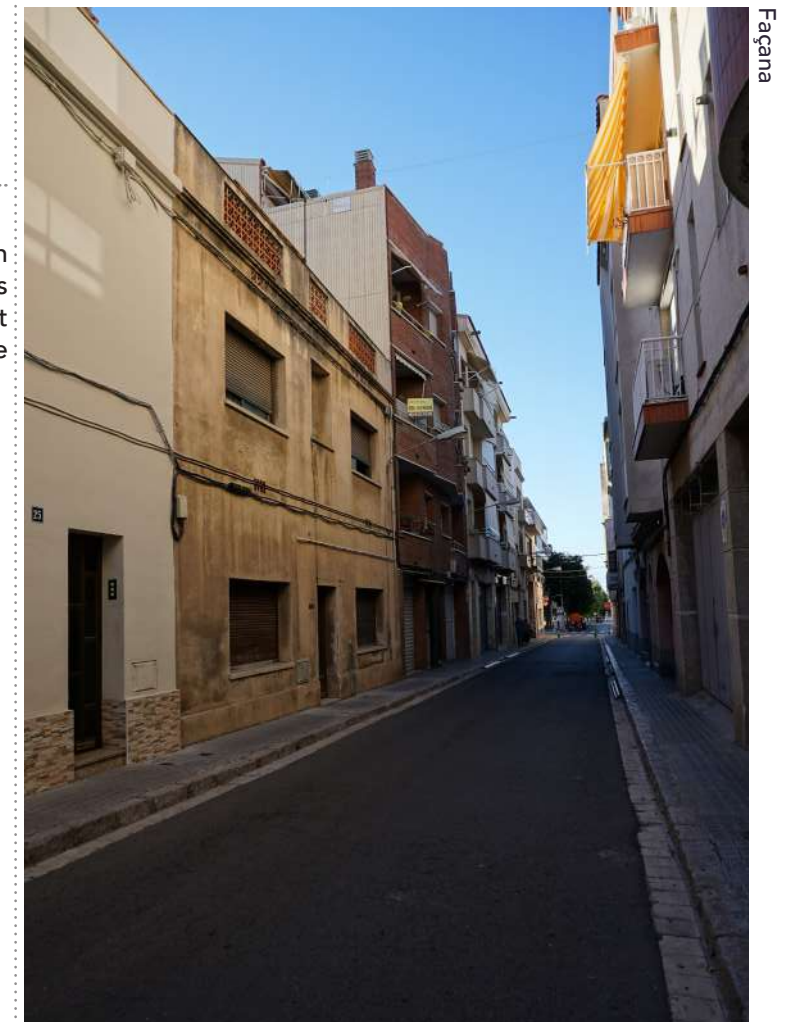
Es tracta d'un refugi antiaèri de la guerra civil. No es pot dibuixar ja que no es disposa de suficient informació.

Descripció del subterrani:

Informacions rebudes de Ricard Segarra, situen una entrada d'un subterrani en les immediacions del carrer del Tigre en terreny obert. L'informant creu que es tracta d'un refugi del temps de guerra.

No hi ha plànols.

31. GUERRA CIVIL N.7

GC N.7

Situació:

Plaça de la Vila

Descripció de l'entorn:

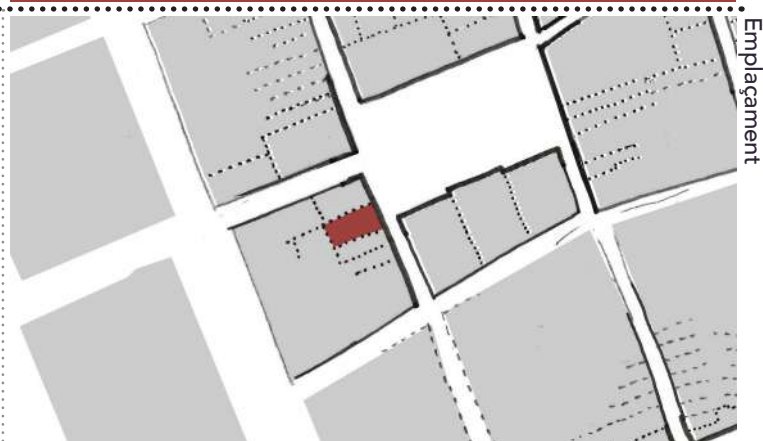
Plaça del segle XIX, d'estil neocolonial. És una de les places porxades més gran de Catalunya. La Plaça de la Vila es troba al centre de la ciutat. És de planta rectangular i té porxos als dos costats més llargs. Les façanes més llargues, on se situen la biblioteca municipal i l'ajuntament, presenten una composició simètrica. Els porxos, ocupen la planta baixa i el pis principal. L'actual plaça està construïda als antics horts del convent de monjos Caputxins, propietat del senyor Ventosa. Envoltada de palmeres, al centre de la plaça hi ha el monument a Tomàs Ventosa.

Característiques generals del subterrani:

No hi ha suficient informació.

Descripció del subterrani:

Antiga escola Industrial. Segons Jordi Capitan hi havia en aquest edifici l'entrada d'un túnel que arribava al pas de la via del tren.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Façana

32. GUERRA CIVIL N.8

GC N.8

Situació:

Plaça de la Vila

Descripció de l'entorn:

Plaça del segle XIX, d'estil neocolonial. És una de les places porxades més gran de Catalunya. La Plaça de la Vila es troba al centre de la ciutat. És de planta rectangular i té porxos als dos costats més llargs. Les façanes més llargues, on se situen la biblioteca municipal i l'ajuntament, presenten una composició simètrica. Els porxos, ocupen la planta baixa i el pis principal. L'actual plaça està construïda als antics horts del convent de monjos Caputxins, propietat del senyor Ventosa. Envoltada de palmeres, al centre de la plaça hi ha el monument a Tomàs Ventosa.

Característiques generals del subterrani:

No hi ha suficient informació.

Descripció del subterrani:

Celler de Can Solà. Al fer obres a la plaça de la Vila es va descobrir un subterrani. No sabem si era una entrada del regugi de la guerra civil o si es tractava d'un altre subterrani.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Façana

33. RAVAL DE MAR N.17

RM N.17 (Teatre Círcol Catòlic)

Situació:

Carrer Sant Gervasi,41

Descripció de l'entorn:

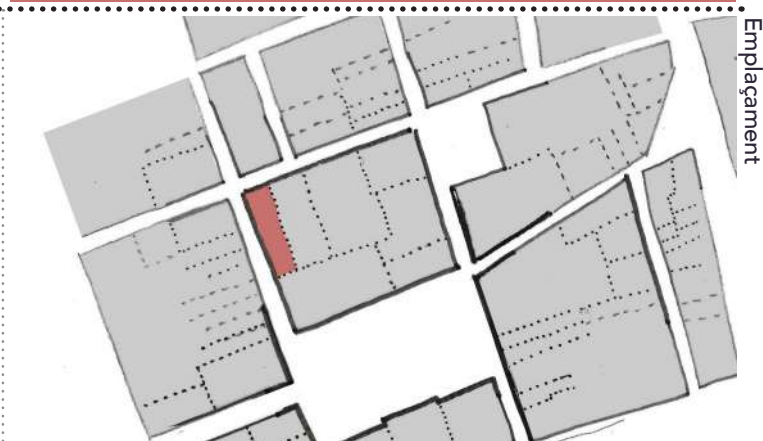
Es troba al raval de mar, un eixample amb carrers rectes que formen una quadrícula. La trama de carrers és estreta, 6 metres. La façana del teatre fa cantonada i l'edifici se situa molt a prop del centre actual de la ciutat, la Plaça de la Vila. El teatre es va fundar el 1885.

Característiques generals del subterrani:

Subterrani d'uns dos o tres metres de longitud; actulment ensorrat. No hi ha plànols només es sap que exiateix una porta.

Descripció del subterrani:

Círcol Catòlic. Segons Josep Maria Porta hi ha una entrada d'un túnel que al cap de dos o tres metres està ensorrat.Es diu que anava al Banc Hispano-Americano en direcció a la rambla.

Emplaçament

Planta

Façana

34. NORD N.4

Nord N.4 (Hospital de Sant Anoni Abat)

Situació:

Rambla de Sant Josep

Descripció de l'entorn:

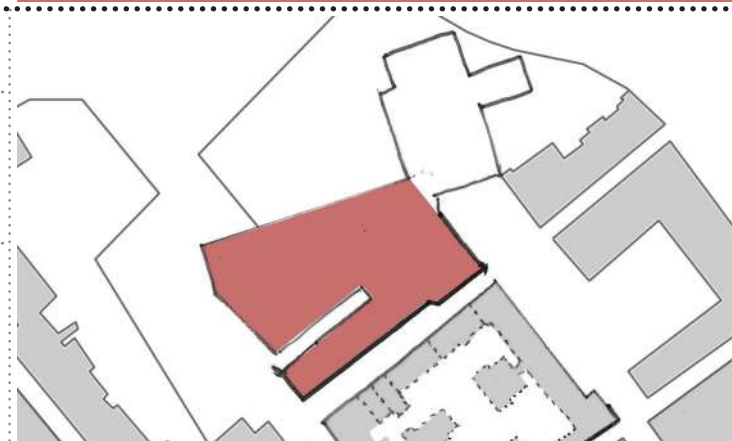
Es troba a la part nord de la ciutat, a un carrer estret de 5,50 metres. Enganxat a l'antic convent dels Josepets, fa cantonada amb la plaça d'accés al recinte de l'hospital de Sant Antoni Abat, l'únic hospital de la ciutat. Al costat, actualment hi ha la Plataforma, una residència d'avis i també limita amb la Ronda Ibèrica.

Característiques generals del subterrani:

Sense característiques específiques

Descripció del subterrani:

Hospital de Sant Antoni Abat. Es diu que al fer obres a la nova maternitat es van trobar unes sales subterrànies que van relacionar amb llocs secrets relacionats amn el període de l'inquisició. També hom relaciona aquests subterrànis amb una necròpolis trobada fa anys a la cantonada formada pels carrers Joaquim Mir i Torrent de la Pastera.

Emplaçament

Planta

No hi ha plànols.

Façana

35.VN MODERNA N.6

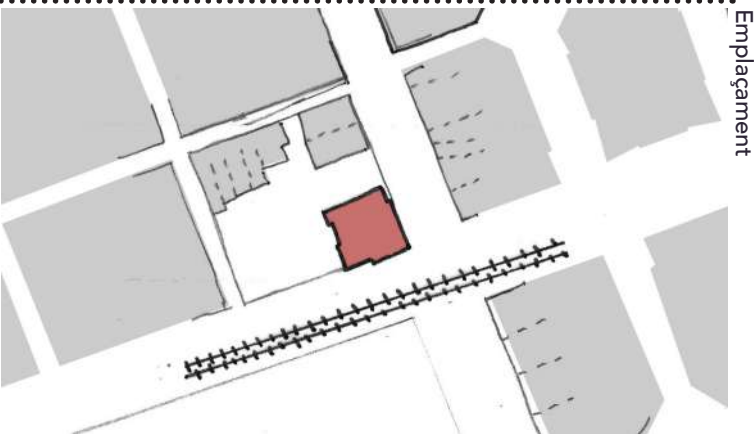
VILANOVA MODERNA N.6 (Can Pahissa)

Situació:

Rambla de la Pau

Descripció de l'entorn:

Situada a la Rambla principal. És un dels edificis més destacats l'estil modernista de la zona. Va ser construït entre 1916 i 1921 encarregat per Sebastià Soler Miró. Actualment funciona com a centre de Resiliència i Sostenibilitat.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Característiques generals del subterrani:

No hi ha prou informació. L'amplada és de 80 centímetres i 1,80 metres d'alçada.

Descripció del subterrani:

Can Pahissa. Segons en Josep Ramon que hi va entrar anava en direcció a la rambla Samà i es troba tallat als fonaments d'un edifici proper a l'antiga zona d'aparcament de motos i bicicletes de la Pirelli. Probablement arribava als Escolapis. El passadís tenia una amplada de 80 cm i 1,80 metres d'alt. Al terra hi ha un rec per canalitzar aigua. És fet d'obra.

Façana

36.VN MODERNA N.7

VILANOVA MODERNA N.7
(Antic camp de fútbol)

Situació:

Avinguda Penedés

Descripció de l'entorn:

L'avinguda Penedés és la continuació del carrer del Tigre. Els habitatges són de planta baixa i tres plantes pis. L'amplada del carrer és de 18 metres i els edificis que segons les descripcions estaries sobre el subterrani són habitatges plurifamiliars d'obra nova.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Característiques generals del subterrani:

Sense característiques específiques.

Descripció del subterrani:

Camp de fútbol. Segons Jordi Capitan en el lloc on hi havia l'antiga entrada al camp, hi havia una trampilla que donava accés per una rampa molt forta a un túnel que agafava direcció de l'antiga Sinya de l'Estrella i anava cap a sota dels terrenys de Renfe. A la via hi ha una sortida d'un túnel que podria correspondre a aquest túnel.

Façana

37.VN MODERNA N.8

VILANOVA MODERNA N.6 (Estació de tren)

Situació:

Plaça d'Eduard Maristany

Descripció de l'entorn:

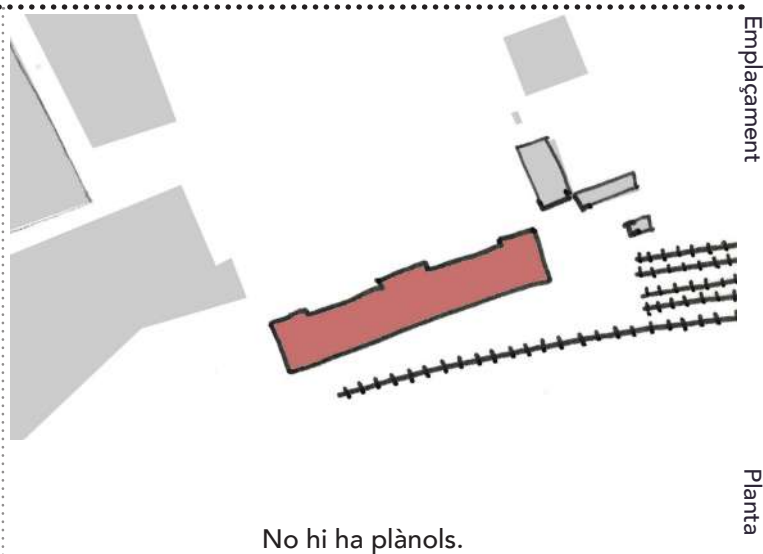
Plaça de l'estació de tren. Deu el nom a Eduard Maristany, enginyer que va crear el tren més llarg de Catalunya. En una extrem de la plaça hi ha l'estació de Renfe i a l'altre la universitat de l'aUPC. L'americano Francesc Gumà i Ferran va ser qui va facilitar l'arribada del ferrocarril a Vilanova i la Geltrú el 1881.

Característiques generals del subterrani:

No hi ha prou informació.

Descripció del subterrani:

Segons Jordi Capitan, prop de l'actual oficina d'entrega de paquets del Servei de Correus hi ha una entrada d'un túnel que no sap on dona.

No hi ha plànols.

38.GUERRA CIVIL N.4

GUERRA CIVIL N.4 (Església de Sant Antoni)

Situació:

Plaça Sant Antoni

Descripció de l'entorn:

A la Plaça de Sant Antoni trobem la façana principal de l'església de Sant Antoni Abat (1734-1879), amb la imatge monumental del sant. Al seu costat s'aixeca el campanar (1670-1706), d'arquitectura barroca, és l'únic element que s'ha conservat de la vella església gòtica, enderrocada el 1790. Va ser el punt de partida de Vilanova de Cubelles.

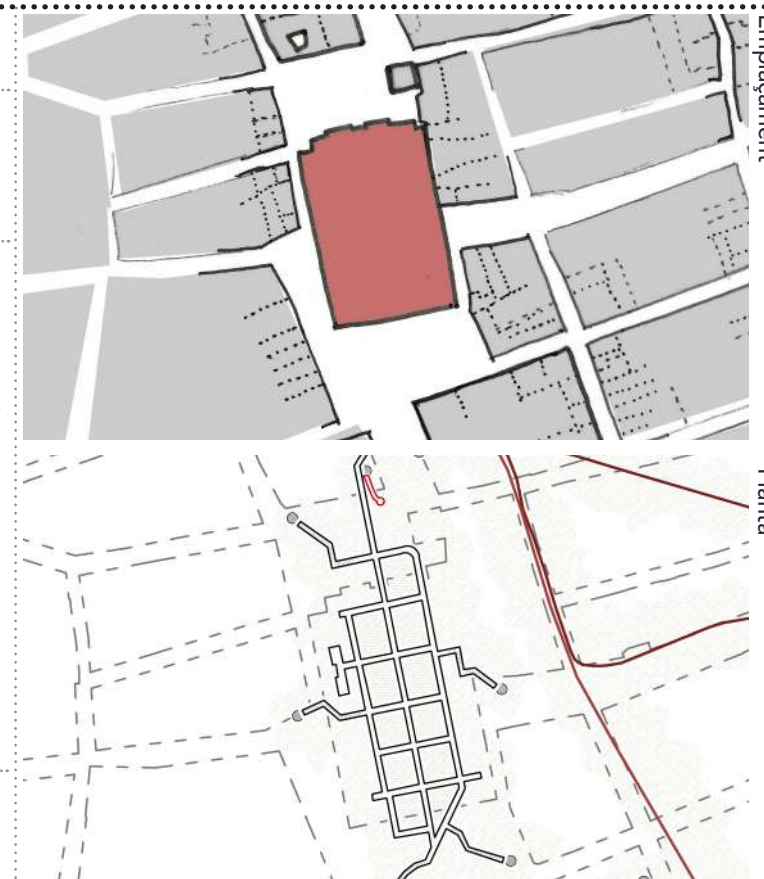
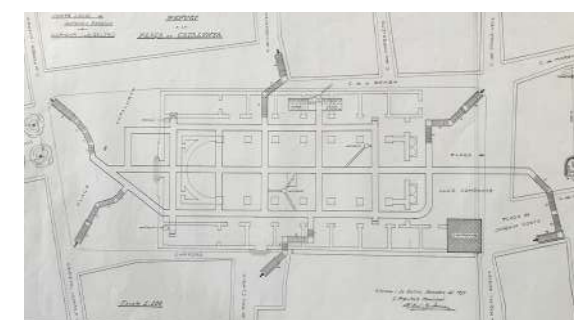
Característiques generals del subterrani:

Segons plànols de l'arxiu comarcal, el refugi antiaèri comptava amb 6 entrades.

Descripció del subterrani:

Església parroquial de Sant Antoni Abat. Sota l'església de Sant Antoni abat, hi ha uns complexos subterranis consistents en dos túnels paral·lels xx metres de llargada units per altres túnels perpendiculars. Té 6 entrades, la major part impracticables. L'única per la qual es pot accedir al subterrani es troba dins la sagristia de l'església.

Planta

39. RAVAL DE TERRA N.1

RT N.1

Situació:

Carrer de l'Aigua

Descripció de l'entorn:

El carrer comença a la plaça de Ntra. Sra. de les Neus i arriba als jardins Alexandre de Cabanyes.

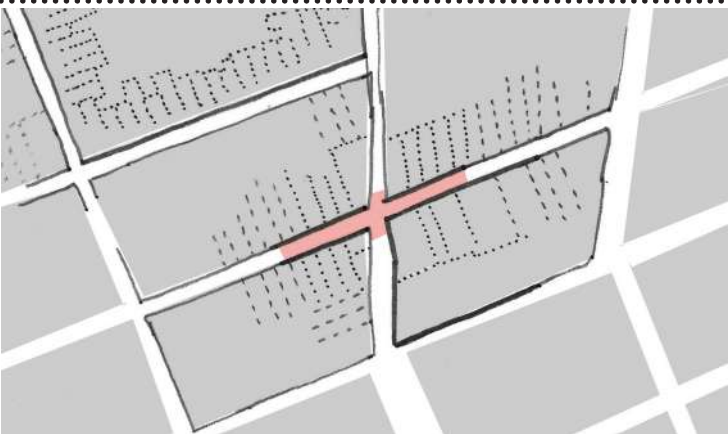
Té una amplada de 5,50 metres i està format per cases senzilles de planta baixa i dues plantes pis, amb portals de pedra. Són edificacions senzilles però que presenten una certa homogeneïtat. A mesura que el carrer s'allunya de la Rambla Principal les construcció de les cases es torna més humil. Aquest carrer conserca la major part dels seus edificis, des del 1785 fins el 1885.

Característiques generals del subterrani:

Representació hipotètica. No hi ha prou informació.

Descripció del subterrani:

Segons Jordi Capitan, tot el carrer de l'Aigua està excavat per sota. En alguns llocs diu que hi ha fins a quatre galeries sobreposades a diferents nivells de profunditat. La més profunda podria ésser d'origens àrabs ja que s'hi va trobar restes de ceràmica d'aquesta època. Diu que està excavada a la roca viva i no en terrenys argilosos com la majoria de les galeries subterrànies de Vilanova.

Emplaçament

No hi ha plànols.

Planta

Façana

40. RAVAL DE TERRA N.3

RT N.3

Situació:

Carrer Cabanyes, 35

Descripció de l'entorn:

Es tracta d'un pati d'interior d'illa no edificat, no de cap espai públic. Tot el pati interior d'illa dona aquest carrer, que té per façana un mur de planta baixa.

Característiques generals del subterrani:

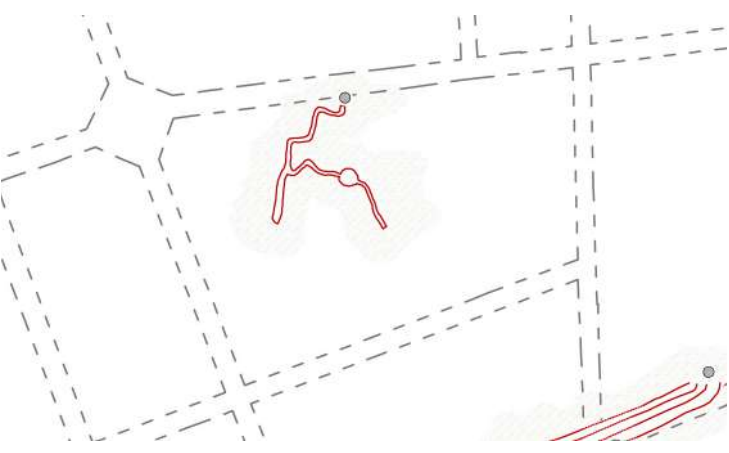
Representació hipotètica. Subterrani amb siga-sagues, amb dues ramificacions i una placeta.

Descripció del subterrani:

Esmentat per Joan Bellmunt. Interessant subterrani amb dues boques d'entrada situades al pati dels tallets Tars que ocupen bona part de la quadra formada pels carrers Cabanyes, Santa Anna i Sant Onofre. Les germanes Marta i Mariam interessades també per aquests temes ensenyen el seu subterrani a tot aquell que hi estigui interessat. Consta d'una boca d'entrada en forma de rampa amb esgraons que després de fer alguns retombs es bifurca. Una branca segueix la mateixa direcció i l'altra dona un tomb en rodó fons anar a trobar l'altra passadís formant una mena de plaça i deixant com una gran columna de terra verge entremig dels passadissos i l'esmentada placeta. D'aquesta plaça surt un tercer braç en direcció a mar que al cap d'uns quinze metres es troba tapiat. Segons les germanes Maria i Marta a l'entrar a la vertical d'un altra propietari aquest va tapiar el túnel i creuen que el va enrunar. En aquest punt hi ha una escala de ferro clavada a la paret que puja a la superfície, hi ha un desnivell d'aproximadament cinc metres. En molts punts dels passadissos i de la placeta hi ha buit formant fornícules, nínxols i alguns de més grans que podrien ser utilitzats com a taulells. No és descartable la possibilitat de que hi hagi sofert modificacions notables en diferents èpoques. Segons la MAria i la Marta aquests túnels tindrien relació amb unes antigues dependències de l'Hospital de Vilanova situades en aquest indret i que eren com una mena d'hostal per a vianants.

Emplaçament

Planta

Façana

41. GUERRA CIVIL N.1

GC N.1

Situació:

Plaça de Soler i Gustems (o Plaça dels Carros)

Descripció de l'entorn:

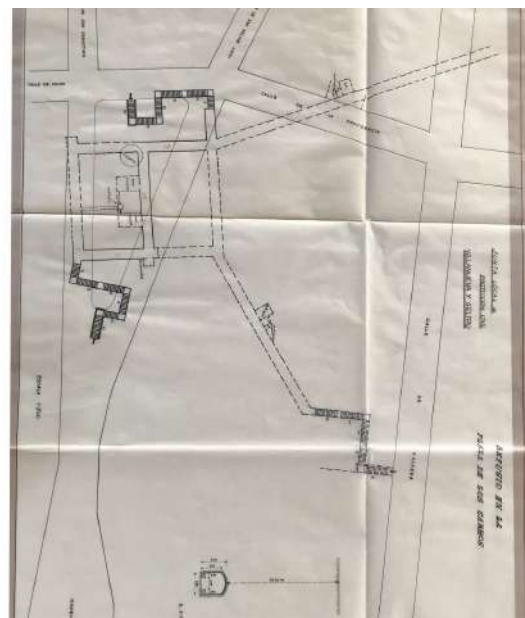
La plaça de Soler i Gustems, també coneguda com a plaça dels Carros. S'origina de la intersecció dels carrers de Sant Sebastià i de Sant Felip Neri, sobre l'eix de l'antic camí de Mar, adoptant una característica forma triangular. Hi trobem la font dedicada a Joaquim Soler i Gustems, obra de l'arquitecte vilanoví J. Font i Gumà. El 1849 s'obre el carrer de la Llibertat, direcció Mar. Al 1893 va ser inaugurada la font.

Característiques generals del subterrani:

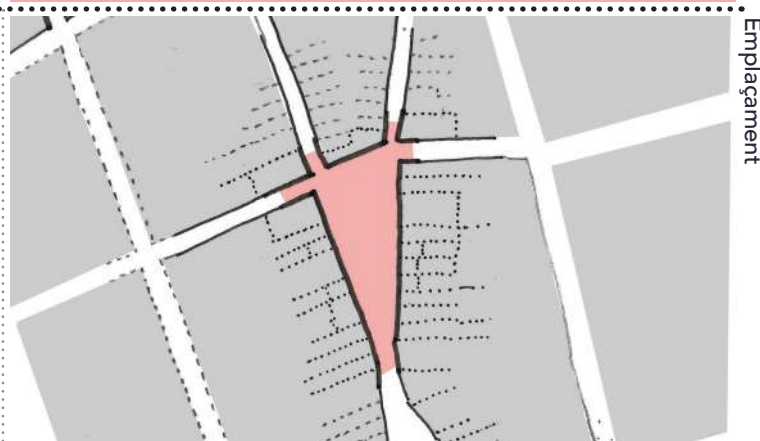
Segons els plànols comptava amb quatre entrades. Formava una espècie de galeries bastant estretes per poder donar refugi a la gent durant els bombardejos de la Guerra Civil. El passadís feia una amplada 1 metre i 1,80 metres comptant el seient lateral.

Descripció del subterrani:

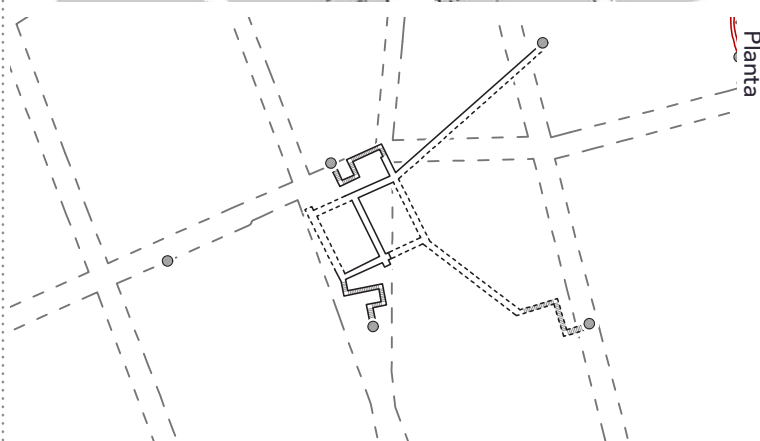
Sota de la plaça dels Carros hi han subterranis construïts en temps de la guerra civil, per refugi dels bombardeigs franquistes. L'entrada estava situada al final del carrer Sant Sebastià.

Planta

Emplaçament

Planta

Façana

42. GUERRA CIVIL N.6

GC N.6

Situació:

Plaça de la Vila

Descripció de l'entorn:

Plaça del segle XIX, d'estil neocolonial. És una de les places porxadades més gran de Catalunya. La Plaça de la Vila es troba al centre de la ciutat. És de planta rectangular i té porxos als dos costats més llargs. Les façanes més llargues, on se situen la biblioteca municipal i l'ajuntament, presenten una composició simètrica. Els porxos, ocupen la planta baixa i el pis principal. L'actual plaça està construïda als antics horts del convent de monjos Caputxins, propietat del senyor Ventosa. Envoltada de palmeres, al centre de la plaça hi ha el monument a Tomàs Ventosa.

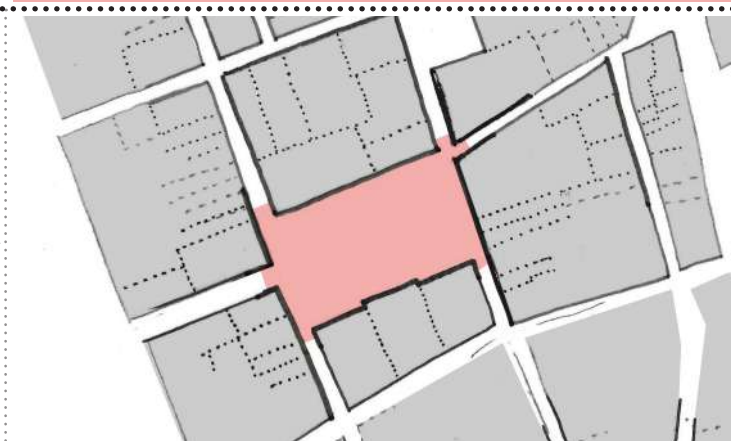
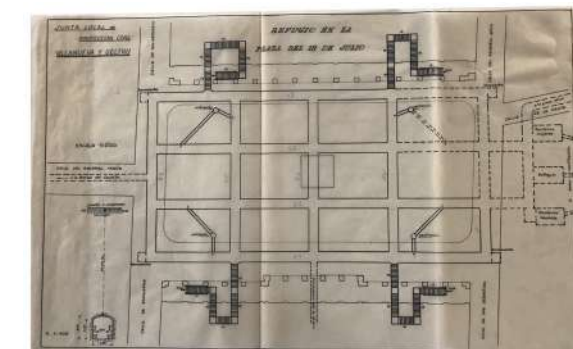
Característiques generals del subterrani:

Segons els plànols comptava amb quatre entrades. Actualment la única que es fa servir es la de l'ajuntament. El refugi està situat a 10 metres de profunditat.

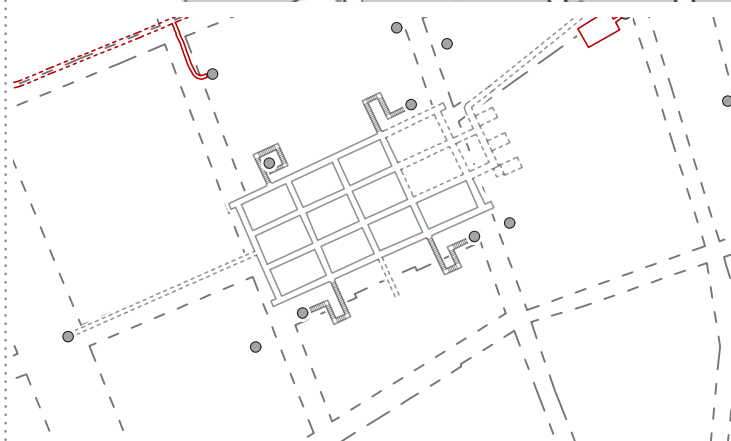
Descripció del subterrani:

Conegut refugi contruït en temps de la guerra civil. Té varies entrades que donen a una plaça circular situada sota l'Ajuntament amb pedrisos per sentar-s'hi.

Planta

Emplaçament

Planta

Façana

Annex B. Pànols

Alumna:
Eira Pascual i Ferrusola

TFG. Treball d'estudi :
Vilanova subterrània

Professor :
Erik Soles

Escala:
1/20000

Làmina :
Situació de Vilanova i la Geltrú

Alumna:
Eira Pascual i Ferrusola

TFG. Treball d'estudi :
Vilanova subterrània

Professor :
Erik Soles

Escala:
1/5000

Làmina :
Situació de Vilanova i la Geltrú

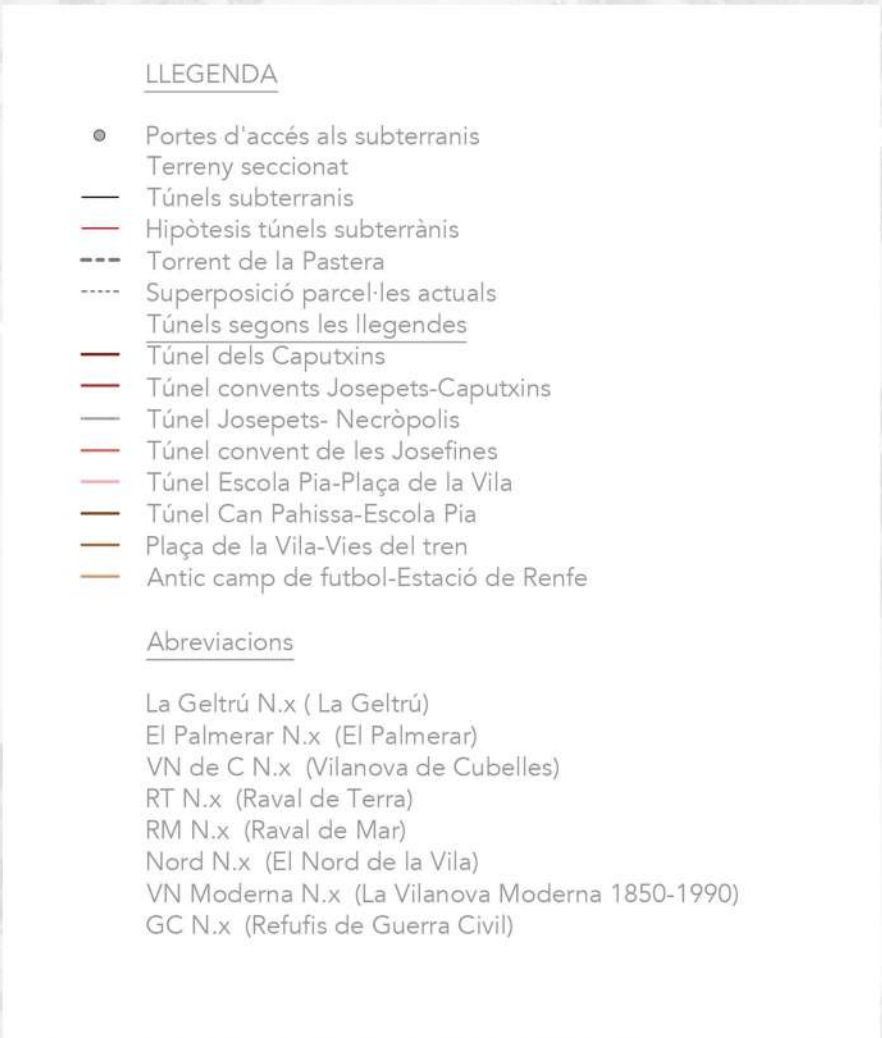

LLEGENDA

- Portes d'accés als subterrànis
- Terreny seccionat
- Túnels subterrànis
- Hipòtesis túnels subterrànis
- Torrent de la Pastera
- Superposició parcel·les actuals
- Túnels segons les llegendes
- Túnels dels Caputxins
- Túnels convents Josepets-Caputxins
- Túnels Josepets- Necròpolis
- Túnels convent de les Josefines
- Túnels Escola Pla-Plaça de la Vila
- Túnels Can Pahissa-Escola Pia
- Plaça de la Vila-Vies del tren
- Antic camp de futbol-Estació de Renfe

Abreviacions

- La Geltrú N.x (La Geltrú)
- El Palmerar N.x (El Palmerar)
- VN de C.N.x (Vilanova de Cubelles)
- RT N.x (Raval de Terra)
- RM N.x (Raval de Mar)
- Nord N.x (El Nord de la Vila)
- VN Moderna N.x (La Vilanova Moderna 1850-1990)
- GC N.x (Refugis de Guerra Civil)

LLEGENDA

SUBTERRANIS SOTA HABITATGES

- 1. La Geltrú N.1
- 2. La Geltrú N.3
- 3. La Geltrú N.5
- 4. La Geltrú N.6
- 5. La Geltrú N.8
- 6. La Geltrú N.9
- 7. El Palmerar N.1
- 8. El Palmerar N.2
- 9. El Palmerar N.3
- 10. VN de C N.1
- 11. VN de C N.2
- 12. VN de C N.3
- 13. VN de C N.4/10
- 14. VN de C N.5
- 15. VN de C N.8
- 16. VN de C N.9
- 17. RT N.2
- 18. RM N.1
- 19. RM N.5
- 20. RM N.10
- 21. RM N.11
- 22. RM N.15
- 23. RM N.16
- 24. RM N.20
- 25. Nord N.1
- 26. Nord N.2
- 27. VN Moderna N.4
- 28. GC N.2
- 29. GC N.3
- 30. GC N.5
- 31. GC N.7
- 32. GC N.8

SUBTERRANIS SOTA EQUIPAMENTS

- 33. RM N.17 (Teatre Círcol Catòlic)
- 34. Nord N.3 (Hospital Sant Antoni)
- 35. VN Moderna N.6 (Centre de residència Can Pahissa)
- 36. VN Moderna N.7 (Antic estadi de futbol)
- 37. VN Moderna N.8 (Estació de tren)
- 38. GC N.4 (Església Sant Antoni)

SUBTERRANIS SOTA ESPAIS PÚBLICS

- 39. RT N.1
- 40. RT N.3
- 41. GC N.1
- 42. GC N.6

